

Euzübillahimineşşeytanirraciyem Bismillahirrahmanirrahim.
Allâhumme salli alâ seyyidinâ ve nebiyyinâ Muhammedin ve alâ âli seyyidinâ Muhammed.

Sahih-i Buhari
İmam Buhari
TAKDİM

Burada on iki asırdan beri İslâm âlemlerinin ve onlara tâbi' olarak bütün Muhammed Ümmeti'nin "İki Sahîh"den birincisi kabul ettikleri, Muhammedİbnİsmâil el-Buhârî (256/870)'nin el-Câmi'u's-Sahîh'ini, tercümesiyle birlikte sunuyoruz.

Bu, Kur'ân-ı Kerîm'den sonra gökkubbesi altındaki kitapların en sahihidir. Bundaki hadîsler, Buhârî'den önceki âlimler tarafından da hep sahîhlikleri sabit olmuş hadîslerdir. Bunların sahîhiikîlerinde hiçbir tereddüd kalmamıştır. Binâenaleyh bu kitabın muhtevası son peygamber Muhammed aleyhi's-selâmın yalnız müslümanîar için değil, fakat aynı zamanda bütün insanlık için hiç eskimeyecek îmân, ibâdet, ahlâk..., diğer deyişle en yüksek medeniyet düstûrlarıdır. Bunlar aynen veya meâlen bellenip günlük hayâтта uygulanmaya lâyıık, en değerli ve insanlığı tam mânâsıyla mutlu kılacağı te'mînâta bağlanmış İlâhî ve Muhammedi esaslar ve ta'îmîlerdir. Bizi tükenmez bir şevkle tamâmını aynen tercüme etmeye sevk eden sebep, işte el-Câmiu's-Sahîh'in bu eşsiz vasıfları ve değerleridir.

Bu hadîsleri hakkıyla işidip belleyenlerin kalbleri ve kafaları gerçekten aydın olur. Hadîsleri Öğrenip öğretmek, dîni öğrenip öğretmektir. "Dîn ise Allah için, Rasûl'ü için, müslümanîann imamları (önder ve başkanları) için ve umûm halk için nasihattir -hâlis iyilik istemektir-(Buhârî,"îmân, ed-dînun-nasîha"; Müslim, "îmân, ed-dînun-nasîha").

20/Sahîh-i Buhari ve Tercemesi

Tercemenin baş tarafına"el-Câmi'u's-Sahîh'in Tercemesini Gerekli Kılan Sebebler", "el-Câmi'u's-Sahîh'i Terceme Kararı", "Terceme-de Ta'kîb Edilen Asıllar" ve "Duâ" başlıklarını ihtiva eden bir "Giriş" ile "İmâm

Buhârî'nin Hal Tercemesi ", "Buhârî'nin el-Câmi 'u 's-Sahîh 'i Üzerine Bir Araştırma" konuldu. Bu kısmın kitaba fazlalık teşkîl etmeyeceğini, bil'akis müellifinin ve eserinin ehemmiyetini iyice belirtip, muhtevanın daha iyi okunup anlaşılmasına yardım edeceğini ümîd ediyoruz.

"Ey Rabbımız» bize tarafından bir rahmet ver ve işimizden bizim için bir muvaffakiyet hazırla " (el-Kehf: 10).

Mehmed SOFUOĞLU

Sahih-i Buhari

İmam Buhari

80- KITABU'D-DAAVAT

(Dualar Kitabı)

80- KITABU'D-DAAVAT

(Dualar Kitabı)

Yüce Allah'ın şu kavli:

"RabbHniz şöyle buyurdu: Bana dua edin, size icabet edeyim. Çünkü bana ibâdetten büyüklük taslayanlar, hor ve hakîr cehenneme gireceklerdir" (el-Mu'min: 60) [\[1\]](#), Her peygamber için kabul edilmiş bir dua vardır [\[2\]](#)

1- KK Bize Mâlik, Ebu'z-Zinâd'dan; o da el-A'rec'den; o da Ebû Hureyre (R)'den tahdîs etti ki, RasûJ- Hah (S): "Herpeygamberin duâ edegeldiği (kabul edilmiş iir duâs- vardır. Ben o duamı, âhi-reîte ümmetime şefaaf etmek için saklamak istiyorum" buyurmuştur.

Ve bana Halîfe ibn Hayyât söyledi: Mu'temir şöyle demiştir: Ben babam Süleyman et-Teymî'den işittim; o da Enes ibn Mâlik'ten ki, Peygamber (S) şöyle buyurmuştur: "Her peygamber bir istek istedi -yâhud şöyle buyurdu:- Her peygamberin bir duası vardır, onunla dua etti de duası kabul olundu. Ben ise duamı kıyamet gününde ümmetime şefaaf için ayırdım" [\[3\]](#).

1- İstiğfarın En Faziletli Olanı Babı [4]

Ve Yüce Allah'ın şu kavilleri:

"... Rabb'inizden mağfiret dileyin. Çünkü O çok mağfiret edicidir. Gök üstünüze bol yağmur salıverir. Sizin mallarınızı ve oğullarınızı çoğaltır, size bağlar, bustânlar verir, size ırmaklar akıtır"

(Nüh: 10-12) [5];

"Ve çirkin bir günâh işledikleri yâhud nefislerine zulmettikleri vakit Allah'ı hatırlayarak hemen günâhlarının mağfiret edilmesini isteyenlerdir. Günâhları Allah'tan başka kim mağfiret eder? Bir de onlar işledikleri günâh üzerinde, bilip dururken ısrar etmeyenlerdir" (âiu imrân: 135) [6].

2- Buşeyr ibn Ka'b el-Adevî şöyle demiştir: Bana Şeddâd ibn Evs (R) tahdîs etti ki, Peygamber (S) şöyle buyurmuştur: "Sey-yidu'l-istiğfâr (yânî istiğfar dualarının ulusu) Allah'tan şöyle mağfiret dilemektir:

Allâhumme ente Rabbîlâ ilahe illâ ente, halaktenî ve ene abdu-ke ve ene alâ ahdi ke ve va 'dike mastata 'tu. Eûzu bike min şerri mâ sana'tu. Ebûu leke bi-nVmetike aliyye ve ebûu bi-zenbî fağfir lî. Fe-innehû lâ yağfiru 'z-zunûbe illâ ente.

(= Yâ Allah! Benim Rabb'im Sen'sin. Sen'den başka ilâh yoktur. Beni Sen yarattın. Ben Sen'in kulunum ve gücüm yettiği kadar ezelde Sana verdiğim ahd ve va'd üzere sabitim. İşlediğim günâhların şerrinden Sana sığınırım. Bana ihsan eylediğin ni'metlerini i'tirâf ederim, günâhımı da i'tirâf ederim. Benim günâhlarımı mağfiret eyle! Şu muhakkak ki, günâhları Sen'den başkası mağfiret edemez!)"

Peygamber buyurdu ki: "Bu seyyidu'l-istiğfâr duasını her kim kalbiyle sevâb ve faziletine kesin inanarak gündüz okur da o gün akşama girmeden önce ölürse, o kimse cennet ehliendir. Her kim de sevâb ve faziletine kesin inanarak bunu geceleyin okur da sabaha girmeden evvel ölürse, o kimse de cennet ehli zümresindedir" [7].

2- Peygamber(S)'În Gündüz Ve Gece İstiğfar Etmesi Babı

3- Ebû Hureyre (R): Ben Rasûlullah(S)'tan işittim: "Vallahi ben Allah'a günde yetmiş defadan fazla muhakkak istiğfar ve tevbe ederim" buyuruyordu, demiştir [8].

3- Tevbe Babı

Katâde: "Ey îmân edenler, tam doğruluk ve hulûsa mâlik bir tevbe ile Allah'a dönün..." (et-Tahrîm: 8) kavlindeki "Tevbeten nasûhan", "es-Sâdıkatu'n- nâsiha" yâni "Doğru ve nasihat edici tevbe" ma'nâsınadır, demiştir [9].

4- Bize Ebû Şihâb, el-A'meş'ten; o da Umâre ibn Umeyr'den; o da el-Hâris ibn Suveyd'den tahdîs etti. Bize Abdullah ibn Mes'-ûd (R) iki hadîs tahdîs etti. Bunlardan birisi Peygamber(S)'den, diğeri de İbn Mes'ûd'un kendisindedir: İbn Mes'ûd kendisinden olarak şöyle dedi: Mü'min kişi günâhlarını (hayâlinde büyütüp) şöyle görür: Gû-yâ kendisi bir dağın eteğinde oturuyor ve dağın üzerine düşmesinden korkuyor. Fâcir kişi de günâhlarını burnunun üstüne konan bir sinek gibi görür, o sineği eliyle şöylece kovar!

Râvî Ebû Şihâb: Bu hadîsi bana şeyhim ("O, sineği eliyle şöylece kovar" sözünün tefsiri olarak) elini burnunun üstünde tutarak rivayet etti, demiştir.

Sonra İbn Mes'ûd (Rasûlullah'tan rivayet ederek) şöyle dedi: "Allah kulunun tevbesinden, şu kişinin ferahından daha fazla ferahlanır: Bu kişi (yolcu olup) yanında devesi, üstünde suyu, azığı olduğu hâlde varıp sahrada korkunç bir yere inmiş, başını yere koyarak hafif bir uyku uyumuştur. Uyanınca devesinin gitmiş olduğunu anladı.

(Devesini aramağa çıktı.) Sıcaklık, susuzlukyâhud Allah'ın dilediği ıstıraflar bu zât üzerinde şiddetle te'sîr edince (kendi kendine): Eski yerime olsun döneyim! dedi ve dönüp geldi. Az bir uyku daha uyudu.

Sonra uyanıp başım kaldırınca devesini yanında buldu" [\[10\]](#).

Bu hadîsi el-A'meş'ten rivayet etmekte Ebû Şihâb el-Hannât'a Ebû Avâne ile Cerîr de mutâbaat etmişlerdir.

Ebû Usâme de şöyle dedi: Bize el-Ameş tahdîs etti. Bize Umâre tahdîs etti. Ben el-Hâris ibn Suveyd'den işittim. Şu'be ile Ebü Müslim de el-A'meş'ten; o da İbrâhîm et-Teymî'den; o da el-Hâris ibn Suveyd'den söyledi.

Ebû Muâviye de şöyle dedi: Bize el-A'meş, Umâre'den; o da el-Esved'den; o da Abdullah ibn Mes'ûd'dan tahdîs etti.

Yine el-A'meş, Umâre'den; o da İbrâhîm et-Teymî'den; o da el-Hâris ibn Suveyd'den; o da Abdullah ibn Mes'ûd'dan tahdîs etti [\[11\]](#).

5- Buradaki iki senedde Enes ibn Mâlik (R) şöyle demiştir:

Rasûlullah (S): "Allah, kulunun teybe etmesiyle, herhangi birinizin çöl bir arazide kaybetmiş olduğu devesine ansızın tesadüf edivermesi anındaki sevincinden daha çok sevinir" buyurdu.

4- Sağ Yan Üzerine Yatmak Babı

6- Âişe (R) şöyle demiştir: Peygamber (S) geceleyin onbir rek'at namaz kıları. Fecr tulü' ettiği zaman da hafif iki rek'at daha kılar, sonra müezzin ikaameti haber vermek üzere gelinceye kadar sağ yanı üzerine yatar [\[12\]](#).

5- Bâb: İnsan Temiz Olarak Gecelediği Zaman

7- el-Berâ ibn Âzib (R) şöyle demiştir: Rasûlullah (S) şöyle buyurdu: "Yatağına vardığında evvelâ namaz abdesti gibi abdesî al. Sonra sağ tarafın üzerine uzan ve şu duayı söyle:

Allâhumme eslemtu nefsi ileyke ve favvadtü emri ileyke ve elce 'tu zahrî

ileyke rehbeten ve raġbeten ileyke. Lâ melcee velâ mencâ minke illâ ileyke. Âmentu bi-KitâbikeHlezî enzelte ve bi-Nebiyyike'llezî erselte.

(= Yâ Allah! Kendimi Sana teslim ettim ve işimi Sana ısmarladım. Çünkü korkum da Sen'dendir, ümidim de Sen'dendir. Sen'den sığınacak yer varsa, o da Sen'sin; Sen'den kurtulacak yer varsa yine Sen'sin! İndirdiğin Kitâb'ma ve gönderdiğin Peygamberine îmân ettim.)

Eğer o gece ölecek olursan, fitrat üzere ölürsün. Sen bu sözleri, o gün söyleyeceğin sözlerin en sonu yap!" buyurdu.

Ben bu duayı O'nun huzurunda iyice ezberleyip tekrar etmek istedim de: "Ve gönderdiğin Rasûlü'ne îmân ettim" dedim. Peygamber:

— "Hayır, 'Gönderdiğin Peygamber'ine" diye (düzeltti de aynı lafızlarla okumamı) buyurdu [\[13\]](#).

6- İnsanın Uyumak İsteddiği Zaman Söyleyeceği Duâ Babı

8- Huzeyfe ibni'l-Yemân (R) şöyle demiştir: Peygamber (S) yatağına girdiği zaman "Bismike emûtu ve ahyâ (= Sen'in ismini anarak ölürüm ve dirilirim)" der idi. Uykudan kalktığı zaman da: ' 'el-Hamdu lillâhi 'llezî ahyânâ ba 'de mâ emâtenâ ve ileyhi 'n-nuşûru (= Bizi öldürmesinin ardından tekrar diriltten ve son gidiş ancak kendisine olan Allah'a hamd olsun)'" derdi.

"Nunşiruhâ", "Nuhricuhâ (= Biz onu çıkarırız)" ma'nâsınadır [\[14\]](#).

9- Bize Şu'be, Ebû İshâk'tan tahdîs etti; o da el-Berâ ibn Âzib(R)'den işitmiştir ki, Peygamber (S) bir adama (şu duayı okumasını) emretmiştir.

Ve yine bize Âdem tahdîs etti. Bize Şu'be tahdîs etti. Bize Ebû İshâk el-Hemdânî, el-Berâ ibn Âzib'den tahdîs etti ki, Peygamber (S) bir adama tavsiye edip şöyle buyurmuştur: "Yatağına girip yatmak istediğin zaman şu duayı söyle;

Alîâhumme, eslemtu nefsiileyke vefavvadtı emrîileyke ve vec-cehtu

vechî Heykel Ve elce 'tu zahrî ileyke rağbeten ve rehbeten Heykel La melcee velâ mencâ minke illâ Heykel Âmentu bi-Kitâbike'llezî enzelte ve bi-Nebiyyike 'llezî erselte!

Eğer o gece ölürsen, fitrat üzere (yânî İslâm Dîni üzere) ölürsün" [\[15\]](#).

7- (Yatışta) Sağ Eli Sağ Yanağın Altına Koymak Babı

10- KKHuzeyfe ibnu'l-Yemân (R) şöyle dedi: Peygamber (S) geceleyin yatağını alıp yatacağı zaman (sağ) elini (sağ) yanağının altına kordu. Sonra şu duayı söylerdi: "Attâhumme bVsmike emûtu ve ahyâ { = Yâ Allah! Sen'in isminle ölürüm ve dirilirim -yânî Sen'in isminle uyurum ve uyanırım-)". Uykudan uyandığı zaman da: "el~ Hamdu lillâhVttezî ahyânâ ba'de mâ emâtenâ ve ileyhVn-nuşuru (~ Bizleri öldürmesinin ardından dirilten ve öldükten sonra dirilip toplanmak da ancak kendisine olacak bulunan Allah'a hamd olsun)" der idi.

8- Sağ Taraf Üzerinde Uyuma(Nın Müstehâblığı) Babı

11- KKel-Berâ ibn Âzib (R) şöyle demiştir: Rasûlullah (S) döşegine girdiği zaman sağ tarafı üzerine yatar, sonra şu duayı söylerdi:

"Allâhumme, eslemtu nefsî ileyke, ve veccehtu vechîileyke ve favvadtı emrî ileyke. Ve elce 'tu zahrî ileyke rağbeten ve rehbeten ileyke. La meîcee velâ mencâ minke illâ ileyke. Âmentu bUKitâbike 'llezî enzelte ve bi-Nebiyyikellezî erselle!"

Ve Rasûlullah:

— "Bu dua sözlerini söyleyen, sonra da o gecesi altında ölen kimse, fitrat üzerine ölmüş olur" buyurdu.

"İsterhebûhum (= Onları korkuttular)" (ei-A'râf: 116) fiili "Korkmak" ma'nâsma olan "Rehbet" masdarındandır. "Melekûtun", "Mülk" (yânî "Meliklik") ma'nâsmadır. Vezin bakımından "Raha-bûtun hayrun min rahammûtin (= Korkmak, acınmaktan hayırlıdır)" gibidir. "Terhebu (yâhûd: Turhibu) hayrun min en terhame" dersin.

9- Geceleyin Uykudan Uyandığı Zaman (Okunması Müstehâb Olacak) Duâ Babı

12- İbn Abbâs (R) şöyle demiştir: Ben bir gece (Peygamber'in zevcesi teyzem) Meymûne'nin yanında kaldım. Geceleyin Peygamber kalktı, hacetini yerine getirdi, yüzünü ve ellerini yıkadı. Sonra uyudu. Sonra uyanıp kalktı, su kırbasına geldi, onun ağız bağını çözdü. Sonra iki abdest ortası, yâni suyu çok kullanmadan ve organlara da tam ulaştırarak bir abdest aldı. Sonra namaza durdu. Ben de kalktım ve Peygamber'in benim kendisinden sakındığımı (yâhud ta'kîb ettiğimi) görmesini istemediğim için, uykudan yeni uyanıyormuş gibi belimi uzatıp gerindim. Abdest aldım. Peygamber namaz kılmak üzere dikildi. Ben de O'nun sol tarafına namaza durdum. Peygamber benim kulağımdan tuttu da beni sol yanına döndürüp geçirdi. Namazı onüç rek'atte tamâm oldu. Sonra yatıp uyudu, hattâ horladı. Kendisi uyuduğu zaman horlardı. Bilâl gelip namaz vaktini haber verdi. Peygamber bu sefer abdest almadan (iki rek'at daha) namaz kıldı [\[16\]](#).

Duasında şunları söylüyordu:

Aüâhumme 'c 'al fî kalbî nûran ve fî basarı nurân ve fî sem T nurân ve an yemînî nûran ve an yesârî nûran ve fevki nurân ve tahtı nûran ve emâmî nûran ve halfî nûran ve 'c'al lî nûran "

(= Yâ Allah! Kalbimde bir nûr kıl, gözümde de bir nûr kıl, kulağımda da bir nûr kıl. Yine böyle sağımda bir nûr, solumda bir nûr, üstümde bir nûr, altımda bir nûr, önümde bir nûr, arkamda bir nûr kıl. Ve benim için umumî ve büyük bir nûr yarat!)

Râvî Kureyb şöyle demiştir: Bu kelimelerden yâhud nurlardan yedisi tâbuttadır (yânî kalbin tâbutu gibi olan ceseddedir). Sonra ben İbn Abbâs'ın oğullarından bir adama kavuştum. O bana bu duâ kelimelerini tahdîs etti de "Asabt ve lahmî ve demî ve şaarî ve beşerî (= Sinirimi, etimi, kanımı, saçımı ve derimi)" sözlerini de zikretti ve iki haslet daha (kemik ve ilik sözlerini de) zikretti [\[17\]](#).

13- Bize Sufyân ibn Uyeyne tahdîs edip şöyle dedi: Ben Süleyman ibn Ebî Müslim'den işittim; o da Tâvûs'tan; o da İbn Ab-bâs(R)'tan ki, Peygamber (S) geceleyin uyanıp kalktığı zaman teheccüd namazı kılar, şu duayı söylerdi:

"Allâhumme lekel-hamdu. Ente nûru's-semâvâti ve'l-Ardı ve men fihinne. Ve leke'l-hamdu ente kayyımı's-semâvâti-VARDı ve men fihinne. Ve lekel-hamdu. Ente'l-hakku ve va'duke hakkun ve kavluke hakkun ve likaauke hakkun veH-cennetu hakkun ve'n-nâru hakkun ve's-sâatu hakkun. Ve'n-nebiyyûne hakkun veMühammedun hakkun. Allâhumme leke eslemtu ve aleyke tevekkeltu ve bike âmentu ve ileyke enebtu ve bike hâsamtı ve ileyke hâkemtu. Fağfir lîmâ kad-demtı ve mâ ahhartı ve mâ esrertı ve mâ a lentı. Ente H-mükaddımu ve entel-muahhıru. Lâ ilahe illâ ente -ev lâ ilahe ğayruke-."

[= Yâ Allah, hamd Sana mahsûstur. Göklerin, Yer'in ve bunlardaki herkesin nuru Sen'sin! Göklerin, Yer'in ve bunlardaki herkesin kayyımı (yânî işlerini tedbîr eden) ancak Sen'sin! Hamd ancak Sana, mahsûstur. Hakk Sen'sin. Va'din de haktır, sözün de haktır.

Sana kavuşmak da haktır. Cennet de haktır, ateş de haktır. Kıyamet saati de haktır. Bütün peygamberler de haktır. Muhammed de haktır! Yâ Allah! (Emrini ve nehyini kabul edip) kendimi yalnız Sana teslim ettim. Yalnız Sana güvenip dayandım. Yalnız Sana îmân ettim. Yalnız Sana döndüm. Senin burhanlarına tutunarak düşmanlarla mücâdele ettim. Aramızda yalnız Sen'i hakem kıldım! Evvelden yaptığım, sonradan yapacağım, gizlediğim, açığa çıkardığım bütün günâhlarımı benim lehine mağfîret eyle! Öne geçirici ancak Sen'sin, sona bırakıcı da ancak Sen'sin! (İbâdete lâayık) tanrı yok, yalnız Sen varsın -yâhud: Sen'den başka (ibâdete lâayık) hiçbir tanrı yoktur-.] [\[18\]](#).

10- Uyuma Sırasında (Allâhu Ekber Ve Subhânallah Demek Suretiyle) Tekbîr Ve Tesbîh Etmek Babı

14-..... Bize Şu'be, el-Hakem ibn Uyeyne'den; o da Abdurrahman ibn Ebî Leylâ'dan; o da Alî ibn Ebî Tâlib(R)'den şöyle tah-dîs etti: Fâtıma aleyha's-selâm el değirmeni çevirmekten dolayı eline rahatsızlık geldiğinden şikâyet etti. Peygamber(S)'den bir hizmetçi istemek üzere,

Peygamber'in evine geldi, fakat evde Peygamber'i bulamadı. Bu dileğini Âişe'ye zikretti. Peygamber gelince Âişe, Fâtima'-mn isteğini kendisine haber verdi.

Alî dedi ki: Biz yataklarımıza girmiş hâlde idik ki, Peygamber bize geldi. Ben kalkmağa davrandım. Rasûlullah:

— "Yerinde kal!" buyurdu, ve ikimizin arasına oturdu. Hattâ ben göğsümün üstüne dokunan iki ayağının serinliğini hissettim. Rasûlullah:

— "İyi dinleyiniz! Size benden istediğiniz hizmetçiden daha hayırlı olan birşeye delâlet ediyorum: İkiniz döşeğinize girdiğiniz -yâhud: İkiniz yataklarınızda yerinizi alıp yattığınız- zaman otuzüç kerre Aî-lâhu Ekber, otuzüç kerre Subhânallahu, otuzüç kerre de Lâ ilahe il-le'llâh söyleyerek tevhîd ediniz. İşte bunları söylemek, ikiniz için bir hizmetçiden daha hayırlıdır" buyurdu.

Şu'be'den; o da Hâlid el-Hazzâ'dan gelen rivayete Muhammed ibn Şîrîn: Tesbîh, otuzdörttür, demiştir [\[19\]](#).

11- Uyuma Sırasında Allah'a Sığınmak Ve Okumak Babı

15-el-Leys tahdîs edip şöyle demiştir: Bana Ukayl, İbn Şihâb'dan tahdîs etti. Bana Urve, Âişe(R)'den şöyle haber verdi: Rasûlullah (S) yatağında yerini aldığı zaman iki eline Muavvize Sûreleri'ni okuyup nefes eder ve elleriyle bedenine meshederdi [\[20\]](#).

12- Bâb:

(Bu, geçen bâbdan bir fasıl gibidir.)

16-Bize Zuheyribn Muâviye tahdîs etti. Bize Ubeydullah ibn Umer tahdîs etti. Bana Saîd ibnu Ebî Saîd el-Makburî, babasından tahdîs etti ki, Ebû Hureyre (R) şöyle demiştir: Peygamber (S) şöyle buyurdu: "Sizin biriniz döşeğine gireceği zaman izârının iç ta-rafiyle döşeğini silksin. Çünkü o kimse, kendisinin ardından döşeğine hangi mahlûkun girdiğini

bilmez- Silktikten sonra şu duayı söyler:

BVsmike Rabbi, vada'lu cenbêve bike erfauhû. İn emsektefen-sîferhamhâ. Ve in erseltehâ fahfazhâ bimâ tahfazu bihî ibâdeke's- sâlihîn.

(= Rabb'im, ancak Sen'in isminle yan tarafımı yatağıma koydum. Sen'in isminle de kaldırırım. (Ey Rabb'im!) Eğer canımı tutup alacaksan, nefsimerhamet ihsan eyle! Eğer salıverip hayâтта bi-rakacaksan, hayâtımı sâlih kullarını muhafaza ettiğın himayenle muhafaza eyle!)"

Ubeydullah'tan rivayet etmekte Ebû Demre ile İsmâîl ibn Zeke-riyyâ da Zuheyr ibn Muâviye'ye mutâbaat etmişlerdir. Yahya ibn Saîd ile Bişr de Ubeydullah'tan; o da Saîd el-Makburî'den; o da Ebû Hu-reyre'den; o da Peygamber(S)'den söylediler. Bu hadîsi İmâm Mâlik ile İbnu Aclân da Saîd el-Makburî'den; o da Ebû Hureyre'den; o da Peygamber(S)'den olmak üzere rivayet etmişlerdir [\[21\]](#).

13- Gece Yarısında Duâ Etme(Nin Fazileti) Babı

17-Bize Mâlik, İbn Şihâb'dan; oda Ebû Abdillâh el-Agarr ile Ebû Seleme ibn Abdîrrahmân'dan; onlar da Ebû Hureyre(R)'den tahdîs ettiler ki, Rasûlullah (S) şöyle buyurmuştur: "Rabb'imiz Te-bâreke ve Taâlâ her gece, gecenin son üçte biri kaldığı zaman (keyfiyeti bizce bilinmez bir hâlde) dünyâ semâyâya iner ve: Bana kim dua eder ki, onun duasını kabul edeyim! Benden kim bir hacetini ister ki, ona dileğini vereyim! Benden kim mağfiret ister ki, ona mağfiret edeyim! buyurur" [\[22\]](#)

14- (Hacetini Gidermek İçin) Halâyâ Giriş Sırasında Söylenecek Duâ Babı

18-Enes ibn Mâlik (R) şöyle demiştir: Peygamber (S) hacetini gidermek için halâyâ gireceği zaman: "Attâhumme, innîeûzu bike minelhubusi veH-habâisi (= Yâ Allah, ben bütün habislerden ve habîselerden Sana sığınırım)" duasını söylediler [\[23\]](#)

15- İnsanın Sabaha Ulaştığı Zaman Söyleyeceği Duâ Babı

19- Bize Abdullah ibn Bureyde, Buşeyr ibn Ka'b'dan; o da Şeddâd ibn Evs'ten tahdîs etti ki, Peygamber (S): "Seyyidu'l-istiğfâr şudur:

Allâhumme, ente Rabbt Lâ ilahe illâ ente. Halaktenî. Ve ene abduke ve ene ala ahdike ve va 'dike mastata 'tu. Ebûu leke bi-ni 'metike ve ebûu leke bi-zenbî. Fağfir lî. Fe-innehû lâ yağfiru 'z-zunûbe illâ ente. Eûzu bike min şerri mâ sana'tu!

(= Yâ Allah! Benim Rabb'im Sen'sin. Sen'den başka ilâh yoktur. Beni Sen yarattın. Ben Sen'in kulunum. Ben gücümün yettiği derecede Sen'in ahdin ve va'din üzere sabitim. Ben Sen'in ihsan ettiğin ni'metlerini i'tirâf ediyor ve günâhlarımı da i'tirâf ediyorum. Bana mağfîret eyle! Şu muhakkak ki, günâhları Sen'den başkası mağfîret edemez. Ben işlediğim işlerin şerrinden Sana sığmıyorum!)

İnsan akşama girerken bu duayı söylediği zaman, o gece ölürse cennete girer -yâhud: Cennet ehlerinden olur-. Bu duayı sabaha girerken söylediği zaman da o gününde ölürse, o da Öteki gibi cennet ehlerinden olur" [\[24\]](#).

20-Huzeyfe ibnu'l-Yemân (R) şöyle demiştir: Peygamber

(S) uyumak istediği zaman: "BVsmike Allâhumme! Emûtu ve ahyâ (-Yâ Allah, ancak Sen'in isminle yatar, Sen'in isminle ölür ve dirilirim)"/" der idi. Uykusundan uyandığı zaman da: "el-Hamdu tillâ-hi llezî ahyânâ ba 'de mâ emâtenâ ve îleyhi 'n-nuşûru (= Bizi öldürmesinin ardından diriltene ve son dirilme de ancak kendisine olan Allah'a hamd olsun)"/" der idi.

21-Ebû Zerr (R) şöyle demiştir: Peygamber (S) geceleyin yatağında yerini aldığı zaman: "Allâhumme, bVsmike emûtu ve ahyâ" der idi. Uyandığı zaman da: el-Hamdu HllâhVllezîahyânâ ba'demâ emâtenâ ve îleyhVn-nuşûru!" der idi [\[25\]](#).

16- Namazda Duâ Babı

22-Bize İmâm el-Leys ibn Sa'd haber verip şöyle dedi: Bana Yezîd ibn Ebî Habîb, Ebû'l-Hayr'dan; o da Abdullah ibn Amr(R)'dan tahdîs etti

ki, Ebû Bekr es-Sıddîk (R), Peygamber(S)'e:

— (Yâ Rasûlallah!) Bana bir duâ öğret de ben onu namazımda okuyayım! dedi.

Rasûlullah da ona:

— "Kul: Allâhumme, innî zalemte nefsi zulmen kesîran ve lâ yağfiru \-zunûbe illâ ente. Fağfir lî mağfiraten min indike ve 'rharn-nt. İnneke ente'l-ğafûru'r-rahîmu (= Yâ Allah! Şübhesiz ben kendime çok zulmettim. Günâhları mağfîret edecek de ancak Sen'sin. Öyle ise kendi Rahîmiyyet makaamından gelen bir mağfîret ile bana mağfîret ve bana merhamet eyl?! Şübhesiz çok mağfîret edici, çok merhamet eyleyici Sen'sin! de)"/" buyurdu.

Amr ibnu'l-Hâris, Yezîd'den; o da Ebû'l-Hayr'dan söyledi ki; o da Abdullah ibn Amr'dan: Ebû Bekr, Peygamber'e şöyle dedi derken işitmiştir [26].

23-Bize Hişâm ibn Urve, babası Urve'den; o da Âişe(R)'den tahdîs etti ki "Namazında pek bağırma, sesini o kadar kısma da; ikisinin arası bir yol tut!" (dimî: 110> âyeti, duâ hakkında indirilmiştir [27].

24-Abdullah ibn Mes'ûd (R) şöyle demiştir: Bizler namaz içinde "es-Selâmu ala'llâhi, es-selâmu alâfulânin"derdik. Peygamber (S) bir gün bize şöyle buyurdu:

— "Şübhesiz Selâm, Allah'ın kendisidir. Herbiriniz namaz içinde oturduğu zaman İet-Tahıyyâtu lillâhi ve's-salavâtu veH-tayyibâtu. Es-Selâma aleyke eyyuhe 'n-nebiyyu ve Rahmetli İlâhi ve berekâtuhû. es-Selâmu aleyne ve alâ ibâdi'ilâhi's-sâlihîn' desin. O bunu söylediği zaman, gökte olan ve Yer'de olan hersâlih kula isabet etmiş olur. Sonra da 'Eşhedu en lâ ilahe ille 'ilah ve eşhedu enne Muhammeden abdu-hu ve rasûluhu' (desin)/ Bundan

sonra da dilediği senayı seçer !" [28].

17- Farz Namaz Ardında Yapılacak Duâ Babı

25- Bize Verkaa, Sumeyy'den; o da Ebû Salih'ten; o da Ebû Hureyre (R)'den şöyle haber verdi: Muhacirlerin fakîrleri:

— Yâ Rasûlallah! Çok mâl sâhibleri yüksek dereceleri ve de-vâmh ni'meti kazanıp gittiler! dediler.

Rasûlullah (S):

— "Bu senin söylediğin nasıl oldu?" diye sordu. Onlar şöyle dediler:

— Zenginler hem bizim kıldığımız gibi namaz kıldılar, bizim ci-hâd ettiğimiz gibi cihâd ettiler, hem de mallarının fazlalarından Allah yolunda harcadılar. Hâlbuki bizim için mallar yok (bu yüzden onların harcama yaptıkları gibi harcama yapamıyoruz)? dediler.

Rasûlullah:

— "Ben size bir iş haber vereyim mi ki, siz onu yapmakla sizden önde olanlara erişirsiniz, sizden sonra gelen mal sahihlerinin de önlerine geçersiniz. Sizin yaptığınızın benzerini yapan herbir kimse de ancak sizin yaptığınızın benzerini yapar: Her (farz) namazın ardından on kerre tesbîh eder, on kerre îahmîd eder, on kene tekbîr getirirsiniz" buyurdu.

Bu hadîsi Sumeyy'den rivayet etmekte Verkaa'ya Ubeydullah ibn Umer mutâbaat etti. Bu hadîsi Muhammed İbnu Aclân da Sumeyy'den ve Recâ ibn Hayve'den rivayet etti.

Ve yine bu hadîsi Cerîr de Abdulazîz ibn Rufey'den; o da Ebû Salih'ten; o da Ebu'd-Derdâ'dan rivayet etti.

Bu hadîsi Süheyl de babası Ebû Sâlîh Zekvân'dan; o da Ebû Hureyre'den; o da Peygamber'den rivayet etti [\[29\]](#).

26- Verrâd şöyle demiştir: el-Mugîre ibn Şu'be, Muâviye ibn Ebî Sufyân'a (gönderdiği mektûbda) şunu yazdı: Rasûlullah (S) her namazın

ardında selâm verdiği zaman şu duayı söylediler:

"Lâ ilahe ille 'llâhu vahdehû lâ şerike lehu, lehu H-mulku ve lehu 7-hamdu ve huve ala kullîşey 7« kadının. Allâhumme lâ mania Uma a'tey~ te ve lâ mu'tiye îimâ mena He ve lâ yenfeuz za H-ceddi minke H-ceddu!

(= Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. O tek'tir, O'nun hiçbir ortağı yoktur. Mülk O'nundur. Hamd O'na mahsûstur. Herşeye kudreti yeten de O'dur. Allah'ım! Sen'in verdiğine mâni' olabilecek hiç yok, vermediğini verebilecek de hiç yok! Baht ve zenginlik sahibinin baht ve zenginliği Sen'in lütuf ve ihsanın yerine geçip de kendisine fâide vermez!)"

Şu'be ibnu'l-Haccâc, Mansûr ibnu'l-Mu'temir'den söyledi. O da: Ben el-Müseyyeb ibn Râfi'den işittim, dedi (de bu hadîsi rivayet etti) [30].

18- Yüce Allah'ın Şu Kavli Babı:

"Onlara dua et. Çünkü senin duan onlar için Sükûnettir... " (et-Tevbe: 103) [31].

Ve kendinden başka bir (dîn yâhud neseb) kardeşine duâ tahsis eden kimsenin zikri [32].

Ebû Mûsâ el-Eş'arî de: Peygamber (S): "Yâ Allah! Ubeyd'e, (yânı) Ebû Âmir'e mağfîret eyle!" diye duâ etti. (Benim için de:) "Yâ Allah! Abdullah ibn Kays lehine günâhını mağfîret eyle!" dedi [33].

27-..... Bize Seleme ibnu'l-Ekva' (R) tahdîs edip şöyle dedi: Biz Peygamber(S)'in beraberinde Hayber gazvesine çıkmıştık. Giderken kaafileden bir adam (Âmir ibnu'l-Ekva'a):

— Yâ Âmir! Bize kısa vezinli şiirlerinden biraz işittersen! dedi. Bu istek üzerine Âmir, bineğinden indi de onların develerini şu

şiirini hatırlatıp söyleyerek yürütüyordu:

Tallahi levlâ'Hâhu ma'htedeynâ Velâ tasaddaknâ velâ saîneynâ

..... ve bundan sonraki mısraları söylüyordu.

Yahya el-Kattân: Yezîd ibn Ebî Ubeyd bundan başka bir şiir de zikretti, lâkin ben onu ezberimde tutamadım, demiştir. Rasûlullah:

— "Şiir inşâd edip develeri yollandıran kimdir?" diye sordu. Sahâbîler:

— Âmir ibnu'l-Ekva'dır! dediler. Rasûlullah:

— "Allah Âmir'e rahmet eylesin!" diye duâ etti. Kaafileden bir adam (Umer ibnu'l-Hattâb):

— Yâ Rasûlallah! Keski Âmir'le (onun şiir ve yiğitliğiyle) bizleri faydalandırırsaydm! dedi.

Nihayet Hayber'de ordu saff bağlayıp Yahûdîler'le harb ettikleri sırada Âmir, kendi kılıcının keskin tarafı kendisine isabet etti ve bu yaradan şehîd oldu. (Hayber'in fethedildiği gün) akşam olunca sahâbîler pekçok ateşler yakmışlardı. Rasûlullah:

— "Bu ateşler nedir? Neyin üzerine yakıyorsunuz?" diye sordu.

Sahâbîler:

— Evcil eşeklerin etlerini pişirmek üzere! diye cevâb verdiler.

Rasûlullah:

— "O tencereler içinde olan etleri dökünüz, kapları da kırınız!" buyurdu.

Sahâbîler'den bir adam:

— Yâ Rasûlallah! İçlerindeki etleri döküp kaplarını yıkasak olmaz mı? diye sordu.

Rasûlullah:

— "Yâhud öyle yapınız!" buyurdu [\[34\]](#).

28-..... Abdullah ibn Ebû Evfâ (R) şöyle demiştir: Peygamber(S)'in âdeti, kendisine bir adam bir sadaka getirdiği zaman, onun için:

— "Yâ Allah! Fulân ailesine salât eyle!" diye duâ ederdi. Babam Ebû Evfâ da Peygamber'e kendi sadakasını getirdiği zaman, onun için de;

— "Yâ Allah! Ebû Evfâ ailesine salât eyle!" diye duâ etti [\[35\]](#).

29-.....Kays ibn Ebû Hazım şöyle demiştir: Ben Cerîr ibn Abdillâh(R)'tan işittim, o şöyle dedi: Rasûlullah (S) bana:

— "(Ey Cerîr!) Şu Zu'l-Halasa'dan beni rahata kavuşturamaz mir sın?" buyurdu.

O, dikili putlar için yapılmış bir bina idi ki, ona ibâdet ediyorlar ve "el-Ka'betu'l-Yemâniyye" diye isim veriyorlardı.

Cerîr dedi ki: Ben:

— Yâ Rasûlallah! Ben at üzerinde sabit duramayan bir adamım! dedim.

Bunun üzerine Rasûlullah göğsüme vurdu da:

— "Yâ Allah! Sen Cerîr'i at üzerinde sabit tut ve onu hâdî ve mehdi kıl!" diye duâ etti.

Cerîr dedi ki: Müteakiben ben kavmim olan Ahmes kabilesinden elli süvârî'nin başında Zu'l-Halasa'ya doğru yola çıktım. -Bazen râvî Sufyân ibn Uyeyne: "Kavmimden bir topluluk içinde hareket ettim" dediğini söylemiştir.- Sonunda Zu'l-Halasa'ya vardım ve onu yaktım. Sonra Peygamber'e geldim ve:

— Yâ Rasûlallah! Vallahi ben Sen'in huzuruna muhakkak o put evini uyuz deve gibi bıraktıktan sonra geldim! dedim.

Bu sözüm üzerine Rasûlullah Ahmes kabilesine ve süvarilerine duâ etti

[36].

30-Katâde şöyle dedi: Ben Enes ibn Mâlik(R)'ten işittim, şöyle dedi: Annem Ümmü Suleym, Peygamber(S)'e:

— Bu Enes, Sen'in hizmetçindir! dedi. Peygamber:

— "Yâ Allah! Sen bu çocuğun malını ve zürriyetini çoğalt, ona verdiklerinde kendisi lehine bereketler ihsan eyle!" diye duâ etti [37].

31-Âişe (R) şöyle demiştir: Peygamber (S) mescidde Kur'ân okumakta olan bir adamın sesini işitti de: "Allah ona merhamet eylesin! Yemin olsun o bana, fulân vefulân sûrede düşürmüş olduğum şu ve şu âyetleri hatırla'mı :tır" bıyurdu [38].

32-Abdullah ibn Mes'ûd (R) şöyle demiştir: Peygamber (S) -Huneyn harbi sonunda- bir ganîmet taksimi yapmıştı. Bu sırada (câhil bedevi) bir adam:

— Şübhesiz bu, kendisinde Allah'ın rızâsı kasdolunmayan bir taksimdir! dedi.

Ben de onun bu sözünü Peygamber'e haber verdim. Peygamber bu sözden çok öfkeleni. Hattâ ben O'nun yüzünde öfke eserini gördüm. Sonra Peygamber:

— "Allah Musa'ya rahmet eylesin! Yemin olsun o, bundan daha çok sözlerle ezâlandırılmıştı da sabretmişti" buyurdu [39].

19- Duada Seci'li Ve Kaafiyeli Sözlerin Mekruh Olacağı Bâbı

33-İbn Abbâs (R) -irşâd emri olarak- şöyle demiştir: İnsanlara her cumua günü bir kerre hadîs tahdîs et. Eğer bunu az görüp kabul etmezsen, her haftada iki kerre tahdîs et! Eğer daha fazla yapmak istersen, haftada üç defa ders yap! İnsanları bu Kur'ân'dan bıktırma! Sakın seni, bir

topluluk, kendi hadîslerinden bir hadîs üzerinde konuşurlarken onların yanına gelip de onlara karşı hadîs kıssa eder ve böylece onların konuşmalarını keser ve onları usandırıp bıktırır hâlde bulmayayım! Lâkin kendin (onlara kulak verip) sus! Onlar sana kendilerine ders anlatmanı isteyip emrederlerse, onlar derse arzulu buldukları hâlde onlara hadîs ve ders tahdîs et! Duadan da seci'li nev'ini bırak da böylesinden sakın! (Zihnini böylesiye meşgul etme!) Çünkü ben Rasûlullah(S)'tan ve sahâbîlerinden seci'li ve kaa-fiyeli duâ ile meşgul olmadıklarını bilmişimdir. Yâni onlar bunu değil de ancak seci'li ve kaafiyeli sözlerden çekinmeyi yapıyorlardı [\[40\]](#).

20- Bâb:

"İnsan Allah'tan istemeyi kesin yapsın, çünkü Allah'ı zorlayacak (hiçbir kuvvet) yoktur!"

34-Enes ibn Mâlik (R) şöyle demiştir: Rasûlullah (S): "Sizin herhangi biriniz duâ ettiği zaman, Allah'tan istemeyi kesin yapsın. Sakın 'Yâ Allah! İstersen bana (atıyye) ver' demesin. Şu muhakkak ki, Allah için hiçbir zorlayıcı yoktur!" buyurdu [\[41\]](#).

35-Bize Abdullah ibn Mesleme, Mâlik'ten; o da Ebu'z-Zinâd'dan; o da el-A'rec'den; o da Ebû Hureyre(R)'den tahdîs etti ki, Ra-sûlullah (S) şöyle buyurmuştur:

— "Sakın sizin biriniz 'Yâ Allah! Dilersen beni mağfiret eyle! Yâ Allah! Dilersen bana merhamet eyle!' diye dua etmesin. İstemeyi azim ve kafiyyede, kesin bir ifâde ile yapsın! Çünkü şübhesiz Allah için hiçbir zorlayıcı yoktur!"

21- Bâb: Acele Etmediği Takdirde Kulun Duasına İcabet Olunur

36-Bize Mâlik, İbn Şihâb'dan; o da İbnu Ezher'in himayesinde bulunan Ebû Ubeyd'den; o da Ebû Hureyre(R)'den haber verdi ki, Rasûlullah (S): "Sizden herbirinizin duasına acele etmediği takdirde

icabet olunur: İnsan (acele edip): 'Dua ettim de kabul olunmadı' der" buyurmuştur [42].

Kitâbu'd-Daavât'm devamı ondördüncü cildededir

22- Duada Elleri Kaldırmak Babı

Ebû Mûsâ el-Eş'arî: Peygamber (S) duâ etti, sonra ellerini yukarı kaldırdı, demiştir.

Yine Ebû Mûsâ:

Ben Peygamberin koltuk altlarının beyazlığını gördüm, demiştir.

Abdullah ibn Umer de: Peygamber (S) ellerini yukarıya kaldırdı da "Allâhumme innî ebreu îfeyke mimmâ sanaa Hâlidun (= Yâ Allah! Hâlid'in işlediği bu işten Sana sığınırım)" dedi.

Ebû AbdiUah el-Buhârî dedi ki:

Ve bana el-Uveysî söyledi: Bana Muhammed ibn Ca'fer, Yahya ibn Saîd'den ve Serik'ten; onlar da Enes'ten işittiler diye tahdîs etti ki, Enes (R): Peygamber (S) ellerini kaldırdı, hattâ ben O'nun iki koltuk altı beyazlığını gördüm, demiştir [43].

23- Kibleden Başka Tarafa Yönelerek Dua Etme(Nin Cevazı) Babı

37-.....Enes ibn Mâlik (R) şöyle demiştir: Peygamber (S) bir cumua günü hutbe yaparken bir adam kalktı da:

— Yâ Rasûlallah! Allah'a duâ et de bize yağmur yağdırsın! dedi.

(Peygamber'in duası akabinde) gökyüzü hemen bulutlandı ve bol yağmura kavuşturulduk, hattâ her bir insan nerdeyse kendi menziline ulaşamıyordu. Gelecek cumuaya kadar üzerimize hep yağmur yağdırılmaya devam etti. Ertesi cumua (yine hutbe sırasında) bu adam yâhud bir başkası ayağa kalktı da:

— Yağmuru bizden döndürmesi için Allah'a duâ ediver, sulara gömüldük! dedi.

Rasûlulâh:

— "Allâhumme havâleynâ velâ aley-nâ (= Yâ Allah etrafımıza yağdır, üzerimize değil)!" diye duâ etti.

Akabinde bulutlar Medîne'nin etrafına parçalanmaya ve Medî-ne ahâlîsi üzerine yağmur yağmamaya başladı [44].

24- Kibleye Yönelerek Duâ Etmek Babı

38-Abdullah ibn Zeyd (R): Peygamber (S) yağmur duası yapmak üzere şu musallaya çıktı, orada duâ etti ve yağmur yağdırılmasını istedi. Sonra kibleye karşı yöneldi ve ridâsını çevirdi, demiştir [45].

25- Peygamber(S)'İN Kendi Hizmetçisine Ömür Uzunluğu Ve Mal Çokluğu İle Duâ Etmesi Babı

39-Enes ibn Mâlik (R) şöyle demiştir: Annem Ümmü Suleym:

— Yâ Rasûlallah! Enes Sen'in hizmetçindir, onun lehine Allah'a duâ ediver! dedi.

— "Allâhumme, eksir mâlehû ve veledhû ve bârik lehu fîmâ aHaytehûi-Yâ Allah! Onun malını ve evlâdını çoğalt, verdiğin nimetlerinde de ona bereket ihsan eyle)" diye duâ etti [46].

26- Keder, Hüzün Veren Şeyler Sırasında (Okunacak) Dua Babı

40-Bize Katâde, Ebû'l-Âliye'den tahdîs etti. İbn Abbâs (R) şöyle demiştir: Peygamber (S) keder ve hüzün veren şeyler sırasında duâ eder, şunu söylerdi:

"Lâ ilahe ille'Mhu'l-Azîmu'l-Halîm. Lâ ilahe ille'Îlâhu Rabbu's-Semâvâti ve'l-Ardı Rabbu H-Arşı H-Azîm

[= (İbâdete lâıyk) hiçbir ilâh yok, ancak Azîm ve Halîm olan Allah vardır. İbâdete lâıyk hiçbir ilâh yok, ancak göklerin ve Yer'in Rabb'i olan Allah vardır. O, büyük Arş'ın Rabbi'dir]".

41-Bize Yahya (ibn Saîd el-Kattân), Hişâm ibn Ebî Abdillah'tan; o da Katâde'den; o da İbn Abbâs(R)'tan şöyle tahdîs etti: Rasûlullah (S) keder sırasında şu duayı söyler idi: "Lâ ilahe ille'Îlâhu'l-Azîmu'l-Halîmu Lâ ilahe Me'Mhu Rabbu'l-Arşı'l-Azîmi. Lâ ilahe ille'Îlâhu Rabbu's-Semâvâti ve Rabbu'l-Ârdı Ve Rabbu'UARŞVI'KenmU

[= (İbâdete lâıyk) hiçbir ilâh yok, ancak Azîm ve Halîm olan Allah vardır. (İbâdete lâıyk) hiçbir ilâh yok, ancak büyük Arş'ın Rabbi olan Allah vardır. İbâdete lâıyk hiçbir ilâh yoktur, ancak göklerin Rabb'i, Yer'in Rabb'i ve Kerîm Arş'ın Rabb'i olan Allah vardır!]" Vehb de şöyledi: Bize Şu'be, Katâde'den bunun benzerini tahdîs etti [\[47\]](#).

27- Belânın Meşakkatinden Allah'a Sığınmak Babı

42- Bize Sufyân ibn Uyeyne tahdîs etti. Bana Sumeyy, Ebû Salih'ten; o da Ebû Hureyre(R)'den tahdîs etti: Rasûlullah (S) belânın meşakkatinden, şakaanın erişmesinden, kazanın kötüsünden, düşmanların sevinmesinden Allah'a sığınır idi.

Râvî Sufyân ibn Uyeyne: Ebû Hureyre'nin bu hadîsi üç şey idi: Birisini ben ziyâde ettim. Ziyâde ettiğim o bir, bunların hangisidir, bilmiyorum, demiştir [\[48\]](#).

28- Peygamber(S)'İN: 'Allâhumme! Er-Refîkah-Ahâ { = Yâ Allah! En Yüksek Refik'i Tercih Ederim)" Duası Babı

43- İbn Şihâb şöyle demiştir: Bana Saîd ibni'l-Müseyyeb ile Urvetu'bnu'z-Zubeyr, ilim ehlinden birçok adamların içinde haber verdiler ki, Âişe (R) şöyle demiştir; Rasûlullah (S) sıhhatte iken birçok

defalar: "Hiçbirpeygamberin ruhu, cennetteki durağını görmedikçe kabzolunmaz. Sonra muhayyer bırakılır "buyururdu.

Ölümün alâmeti inince, Peygamber'in başı benim dizimin üstünde bulunduğu sırada, üzerine bir müddet baygınlık geldi. Sonra ayıldı da gözünü evin tavanına doğru dikti. Sonra: "Aüâhumme, er-Refîka'i-A Hâ (= Yâ Allah! En yüksek Refîk'i tercih ederim)!" diye duâ etti.

Bunun üzerine ben: Artık Rasûlullah şimdi bizi tercih etmiyor! dedim. Ve bildim ki, bu, O'nun sıhhatte iken bizlere devamlı söylemekte olduğu yukarıki hadîstir [49].

Âişe: Peygamber'in tekellüm ettiği en son kelime bu "AHâhum-me, er-Refîka'l-A'lâ" duası oldu, demiştir [50]

29-Ölümlerle Ve Hayâtla Duâ Etme(Nin Hükümü) Babı

44-Kays ibn Ebî Hazım şöyle demiştir: Ben Habbâb ibn Erett(R)'in hasta ziyaretine gitmiştim. Kendisi (bir rahatsızlığından dolayı) karnında yedi defa dağlama tedavisi yapmıştı. İşte o zaman kendisinden işittim:

— Eğer Peygamber (S) bizi ölümü çağırmaktan nehyetmiş olmasaydı, muhakkak ben bu hastalık ıztırâbmdan dolayı ölümü çağırır, duâ ederdim! dedi.

45-Kays dedi ki: Habbâb'm yanına vardım, yedi defa karmm dağlamış bulunuyordu; ve kendisini şöyle derken işittim: Peygamber (S) ölümü istememizi yasaklamamış olsaydı, mutlaka gelmesini isteyecektim.

46-Enes ibn Mâlik (R) şöyle demiştir Raşûlullah (S) şöyle buyurdu: "Sizden hiçbiriniz kendisine inmiş olan bir zarardan dolayı sakın ölümü temenni etmesin. Eğer muhakkak ölümü temenni etmek zorunda bulunursa:

Allâhumme ahyinî mâ kânetVI-hayâtu hayran lî,

ve teveffenî izâ kânetil-vefâtu hayran lî!

(= Yâ Allah! Yaşamak benim için hayırlı olduğu müddetçe beni yaşat, ölmek benim için hayırlı olduğu zaman da beni öldür!) desin " [\[51\]](#)

30- Çocuklara Duâ Etmek Ve Başlarına Meshetmek Babı

Ebû Mûsâ da: Benim bir oğlum doğdu, Peygamber (S) ona bereket duası yaptı, demiştir [\[52\]](#).

47-es-Sâib ibn Yezîd (R) şöyle diyordu: Çocukluğumda teyzem beni Rasûlullah(S)'in yanına götürdü de:

— Yâ Rasûlallah! Benim şu kızkardeşimin oğlunun ayağından rahatsızlığı var! dedi.

Raşûlullah başımı eliyle sıvadı ve bana bereket duası etti. Sonra abdest aldı. Ben O'nun abdest suyundan içtim. Sonra sırtının arka tarafında durdum da iki kürek kemiği arasında gerdek çadırının koca düğmeleri - yâhud: Keklik yumurtası- gibi olan Peygamberlik Müh-rü'ne baktım [\[53\]](#).

48-Bize Saîd ibnu Ebî Eyyûb tahdîs etti ki, Ebû AkîPi, dedesi Abdullah ibn Hişâm (R) çarşıdan yâhud çarşıya çıkarır idi de, kendisi yiyecek maddesi satm alırdı. Bu sırada Abdullah ibn Hişâm'a İbnü'z-Zubeyr ile İbn Umer kavuşurlar da ona:

— Aldığın şeye bizleri ortak yap. Çünkü Peygamber (S) sana bereket duası yapmıştır, derlerdi.

Abdullah da bu ikisini, satın aldığı mala ortak yapardı. Bâzı zaman olurdu ki, (Peygamber'in duası sebebiyle) tamâm bir deve yükü kâr isabet ederdi de, o kân Abdullah (olduğu gibi) evine gönderirdi [\[54\]](#).

49-İbn Şihâb şöyle demiştir: Bana Mahmûd ibnu'r-Rabî' (R) haber verdi: Kendisi (beş yaşında) bir çocuk iken kendilerine âid olan bir

kuyunun başında Rasûlullah (S) onun yüzüne ağzıyla su püskürtmüş olduğu kimsedir! [55].

50-Âişe (R) şöyle demiştir: Peygamber(S)'e çocuklar getirilirdi; O da çocuklar için duâ ederdi. Bir kerresinde küçük bir çocuk getirildi, o küçük çocuk Peygamber'in elbisesi üzerine işedi. Peygamber biraz su istedi de o suyu sidiğin üzerine akıttı ve onu yıkamadı [56].

51- ez-Zuhrî şöyle dedi: Bana Abdullah ibnu-Sa'lebe ibn Suayr haber verdi. Bu Abdullah'ı Rasûlullah(S) -Fetih yılında- eliyle dokunup meshetmişti. İşte bu Abdullah, Sa'd ibn Ebî Vakkaas'ı tek rek'atle vitr namazı kılarken görmüştür [57].

31- Peygamber (S) Üzerine Salât Okumak Babı

52- Bize el-Hakem ibn Uteybe tahdîs edip şöyle dedi: Ben Abdurrahmân ibnu Ebî Leylâ'dan işittim, şöyle dedi: Bana bir kerresinde Ka'b ibn Ucre (R) kavuştu da, şöyle dedi: Sana Peygamber'-den işittiğim bir hediye vereyim mi? Peygamber (S) bizim yanımıza çıktı. Biz O'na:

— Yâ Rasûlallah! Bizler Sen'in üzerine nasıl Selâm okuyacağımızı bildik. Fakat Sen'in üzerine nasıl Salât okuyacağız (bunu bilmiyoruz)? dedik.

Rasûlullah bize;

— "Allâhumme sallı alâ Muhammedin ve alâ âliMuhammedin. Kemâ salleyte alâ âli tbrâhîme inneke Hamîdun Mecîdun.

AMhumme bârik alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammedin. Kemâ bârekte alâ tbrâhîme inneke Hamîdun Mecîdun.

(= Yâ Allah! Muhammed'e ve Muhammed'in âli üzerine, İbrahîm'in âli üzerine salât ettiğin gibi salât et. Şübhe yok ki, Sen Ha-mîd'sin, Mecîd'sin. Yâ Allah! Muhammed'e ve Muhammed'in âline, İbrahim'in âline bereket ihsan ettiğin gibi bereket ihsan eyle! Şübhe-siz ki, Sen Hamîd'sin, Mecîd'sin!) deyiniz" buyurdu [58].

53- Ebû Saîd el-Hudrî (R) şöyle demiştir: Biz:

— Yâ Rasûlallah! Şu Sen'in üzerine okunacak Selâm'dır (biz onu biliyoruz), fakat biz Sen'in üzerine nasıl Salât edeceğiz? diye sorduk.

Rasûlullah (S):

— "Allâhumme salli alâ Muhammedin abdike ve Rasûlike, ke-mâ salleyte alâ İbrâhime. Ve bârik alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammedin, kemâ bârekte alâ İbrâhime ve âli İbrâhîm. (= Yâ Allah, Sen'in kulun ye Rasûlün olan Muhammed'e, İbrahim'in âline salât ettiğin gibi salât eyle! Ve Muhammed'le Muhammed'in âline, İbrâhîm ile İbrâhîm'in âline bereketler ihsan ettiğin gibi bereket ihsan eyle!) deyiniz" buyurdu [59].

32- Bâb: Peygamber(S)'Den Başkası Üzerine Salât Okunur Mu?

Ve Yüce Allah'ın şu kavli: "...Onlara salât et. Çünkü senin salâtın onlar için sükünettir..." (et-Tevbe: 103).

54- Abdullah ibn Ebî Evfâ (R) şöyle demiştir: Peygamber(S)'in âdeti, bir kimse O'na kendi sadakasını getirdiği zaman: "Allâhumme salli aleyhi (-Yâ Allah, ona salât eyle)"/" diye salât ederdi. Babam Ebû Evfâ da sadakasını getirdi, ona da: "Allâhumme salli alâ âli Ebî Evfâ (= Yâ Aîlah, Ebû Evfâ ailesi üzerine salât eyle)"/" diye duâ etti.

55-Amr ibnu Suleym ez-Zurakî şöyle dedi: Bana Ebû Humejd es-Sâidî (R) haber verdi ki, kendileri:

— Yâ Rasûlallah! Biz Sana nasıl salât edelim? diye sormuşlar. Rasûlullah (S):

— "Allâhumme salli alâ Muhammedin ve ezvâcihi vezurriyye-tihi, kemâ salleyte alâ âli tbrâhîme. Ve bârik alâ Muhammedin ve ezvâcihi ve zürriyyetihî, kemâ bârekte alâ âli tbrâhîme, Inneke Hamî-dun Mecîdun (=

Yâ Allah, Muhammed'e, zevcelerine ve zürriyetine, İbrâhîm ailesine salât ettiğin gibi salât et. Ve yine Muhammed'e, O'-nun zevcelerine ve zürriyetine, İbrâhîm'in âline bereket ihsan ettiğin gibi bereket ihsan eyle. Şübhesiz ki, Sen Hamîd'sin, Mecîd'sin)/ deyiniz" buyurdu [60].

33- Peygamber(S)'İN: 'Her Kime Eza Verdiysem, Bunu Onun Lehine Bir Temizleme Ve Bir Rahmet Kıl!' Sözü Babı [61]

56- İbn Şihâb şöyle demiştir: Bana Saîd ibnu'I-Müseyyeb haber verdi ki, Ebû Hureyre (R), Peygamber(S)'den şöyle buyururken işitmiştir: "Yâ Allah! Herhangibir mü'mine ağır bir söz söylemiş olursam, Sen o sözümü kıyamet gününde o mü'min için Sana yakınlığa bir vesile kıl!" [62].

34- Fitnelerden Allah'a Sığınmak Babı

57-Bize Hişâm ed-Destevâî, Katâde'den; o da Enes(R)'ten şöyle tahdîs etti: Rasûlullah(S)'a soru sordular, soru sormayı çoğaltıp bunda ısrar ettiklerinde öfkeleni de minbere çıkıp:

— "Bana bugün hangi şeyden sorarsanız, muhakkak onu size beyân ederim!" buyurdu.

Enes dedi ki: Ben bu sırada sağa sola bakmağa başladım, bir de gördüm ki, herkes başını elbisesinin içine dürmüş de ağlamaktadır. Bir de adamlarla kavga ettiği zamanlarda babasından başkasının adıyla çağırılmakîa (yânî babasından başkasına nisbet edilmekte) olan bir adam:

— Yâ Rasûlallah! Benim babam kimdir? dedi. Rasûlullah:

— "(Baban) Huzâfe'dir" buyurdu.

Sonra Umer ibnu'l-Hattâb meydana çıktı da:

— Biz Allah'ı Rabb, İslâm'ı dîn, Muhammed'i de Rasûl olarak kabul ve tasdîk ettik. Biz fitnelerden Allah'a sığınırız! dedi.

Rasûlullah da:

— "Ben hayır ve şerr hakkında bu günün benzerini asla görmedim. Şu muhakkak ki, cennet ile cehennem benim için sûretlendirildi (yânî suretleri bana gösterildi) de ben şu mihrâb duvarı arkasında onları gözlerimle gördüm" buyurdu.

Katâde bu hadîsi rivayeti sırasında şu âyeti de zikrederdi: "Ey îmân edenler, Allah 'in affettiği şeyleri -ki eğer size açıklanırsa ve, siz bunları Kur'ân inerken sorup da hükmü kendinize izhâr edilirse fenanıza gidecektir- sormayın. Allah çok mağfiret edicidir, cezada da aceleci değildir" (ei-Mâide: 10i) [\[63\]](#).

35- Erkeklerin Galebesinden (Kahrından) Allah'a Sığınmak Babı

58-.....Enes ibn Mâlik (R) şöyle der idi: Rasûlullah (S) –üvey babam- Ebû Talha'ya:

— "Oğlanlarınızdan bana hizmet edecek bir oğlan araştı" buyurdu.

Akabinde Ebû Talha beni bineğinin arka tarafına bindirerek Rasûlullah'ın yanına çıkardı. Artık ben Rasûlullah'a devamlı hizmet ediyordum. (Seferlerde konak için bineğinden) her inişinde O'nun şu duayı çok söyler olduğunu işitip dururdum:

— "Allâhumme innîeûzu bike minel-hemmi ve'l-hazani ve'l-aczi ve'lkeseli veU-buhli, vel-cübni ve dalaVd-dîni ve ğalebeti'r-ricâÜ (- Yâ Allah; ben tasadan, mahzunluktan, acizlikten, tenbellikten, cimrilikten, korkaklıktan, borç baskısından ve ağırlığından, kudret sahibi insanların tasallut ve galebesinden Sana sığınırım)!"

Ben O'na böyle hizmet etmeğe devam ettim. Nihayet Hayber seferinden dönüyorduk, Rasûlullah kendisine ayırıp aldığı Safiyye bintu Huyeyy ile dönüyordu. Ben Rasûlullah'm bineğinin arka tarafını bir abâ yâhud bir örtü ile çevirir görüyordum. Sonra arka tarafına Sa-fiyye'yi bindirerek yol aldı. Nihayet es-Sahbâ mevki'inde konakladığımız zaman Rasûlullah, deriden sofralar içinde hurma, yağ ve kuru yoğurt karışığı olan hay s yemeği yaptı. Sonra beni gönderdi. Ben insanları düğün aşına da'vet ettim. İnsanlar gelip bu yemekten yediler. İşte Rasûlullah'm Safiyye ile

zifafı burada oldu. Sonra dönüşe devam etti. Nihayet Uhud meydana çıkıp görününce:

— "Şu Uhud'dur. O bizi sever, biz de onu severiz!" buyurdu. Medîne'yi uzaktan görünce de:

— "Yâ Allah! Ben Medine'nin iki kara taşılığı arasım, îbrâhfm 'in Mekke'yi haram kıldığı gibi haram kılıyorum. Yâ Allah! Sen Medineliler'in müdd ve sâ' ölçeklerinde kendilerine bereket ihsan eyle!" diye duâ etti [64].

36- Kabir Azabından Allah'a Sığınmak Babı

59-Bize Mûsâ ibn Ukbe tahdîs edip şöyle dedi: Ben Hâlid kızrümmü Hâlid(R)'den işittim.

Mûsâ dedi ki: Ümmü Hâlid'den başka Peygamber'den bunu işitmiş olan bir kişiyi de işitmedim. Ümmü Hâlid (R):

— Ben Peygamber(S)'den, kabir azabından Allah'a sığınırken işittim, dedi [65].

37- Cimrilikten Allah'a Sığınmak Babı

60-Mus'ab ibn Sa'd şöyle demiştir: Babam Sa'd ibn Ebî Vakkaas (R) beş şeyi emreder ve bunların Peygamber(S)'den olduğunu zikrederdi: Peygamber (S) şu kelimelerle duâ etmeyi emrederdi: "Allâhum-me innî eûzu bike mine'l-bahli. Ve eûzu bike minel-cubni. Ve eûzu bike en uredde ilâ erzelVl-umuri. Ve eûzu bike min fitnetVd-dünyâ ya 'nîfitneti 'd-Deccâli. Ve eûzu bike min azâbi 'l-kabri (- Yâ Allah, ben cimrilikten Sana sığınırım. Korkaklıktan da Sana sığınırım, ömrün en değersizine döndürülmekten de Sana sığınırım. Dünyâ fitnesinden yânî Deccâl fitnesinden de Sana sığınırım. Kabir azabından da Sana sığınırım)/"

61- Âişe (R) şöyle demiştir: Benim yanıma Medine Yahûdîleri'nden

— Şübhesiz, kabirler ahâlîsi kendi kabirleri içinde azâb olunurlar! dediler.

Ben o kadınların bu sözünü kabul etmedim, onları tasdik etmem bana güzel gelmedi. Sonra çıkıp gittiler. Bu sırada Peygamber (S) de benim yanıma girdi. Ben kendisine:

— Yâ Rasûlallah! İki koca-karı benim yanıma geldiler de kabir-dekiler kabirlerinde azâb olunurlar dediler, diye zikrettim.

Rasûlullah:

— "Onlar doğru söylediler. Kabir ehli, öyle bir azâbla azâb edilirler ki, onların azâblarını hayvanların hepsi işitir" buyurdu.

Bundan sonra Rasûlullah'ı, kıldığı her namazda muhakkak kabir azabından Allah'a sığınırken görmüşümdür [\[66\]](#).

38- Hayât Ve Ölüm Fitnelerinden Allah'a Sığınmak Babı

62- Enes ifan Mâlik (R) şöyle derdi: Peygamber (S) şu duayı söylerdi:

' 'Allâhumme innî eûzu bike mine "-aczi ve 'l-keseli ve l-cubni ve 7-heremi. Ve eûzu bike min azâbVl-kabri. Ve eûzu bike min fitnetVlmahyâ ve'l-memâtı!

(= Yâ Allah, ben acizlikten, tenbellikten, korkaklıktan ve çok ihtiyarlığın çökkünlüğünden Sana sığınırım. Keza ben kabir azabından da Sana sığınırım. Hayâtın ve ölümün fitnelerinden de Sana sığınırım!)"

39- Günâhtan Ve Borçtan Allah'a Sığınmak Babı

63-Bize Vuheyb, Hişâm ibn Urve'den; o da babasından;o da Âişe (R)'den tahdîs etti ki, Peygamber (S) şu duayı söylerdi:

"Allâhumme innî eûzu bike mine 'l-keseH ve %heremi ve l-me 'semi vel-mağrami ve min fitnetVI-kabri ve azabVI-kabri ve minfitnetVn-nâri ve azâbı'n-nâri ve min şerri fitnetVI-ğınâ. Ve eûzu bike min fitnetVI-fakri ve eûzu bike min fitnetVI-MesîhVd-Deccâli. Aüâhum-me'ğsil annîhatâyâye bi-mâVs-selci veH-beradi ve nakkı kalbimine'l-hatâyâ kemâ nakkayte 's-sevbe l-ebÿade mine 'd-denesi. Ve bâid bey-nî ve beyne hatâyâye kemâ bâadte beyneH-meşnkı vel-mağribi!

[= Yâ Allah, tenbellikten, bunaklık derecesinde ihtiyarlıktan, günâhtan, korkaklıktan, kabir suâlinden ve kabir azabından, ateş fitnesinden ve ateş azabından, zenginlik gururunun şerrinden Sana sığınırım. Fakîrlık fitnesinden de Sana sığınırım. Mesîh Deccâl'in fitnesinden de Sana sığınırım. Yâ Allah! Günahlarımın kirini) benden kar ve buz suyu ile yıka, kalbimi de günâhlardan -beyaz elbiseyi kirden temizlediğin gibi pakla! Benimle günâhlarımın arasım da doğu ile batı arasını uzaklaştırdığın gibi uzaklaştır!]" [\[67\]](#).

40- Korkaklıktan Ve Tenbellikten Allah'a Sığınmak Babı

"Kusâlâ" ve "Kesâlâ" (en-Nisâ: ui\ et-Tevbe: 54) bir m a'n ayadır.

64-Enes (R) şöyle demiştir: Peygamber (S) şu duayı söylediler:

"Allâhumme innîeûzu bike mine'l-hammi ve'l-hazeni ve aczi ve'l-keseli ve'l-cubni ve'l-buhli ve dalai'd-deyni ve ğalebetPr-ricâli!" [\[68\]](#).

41- buhlden (yâni cimrilikten) allah'a sığınmak babı

"el-Buhlu" ve "l-Bahalu" (en-Nisâ: 37, ei-Hadîd: 24) bir ma'nâyadır; "el-Huzn" ve "l-Hazen" lafızları gibi.

65-Bize Şu'be, Abdulmelik ibn Umeyr'den; o da Mus'ab ibnu Sa*d'den tahdîs etti ki, babası Sa'd ibn Ebî Vakkaas (R) şu beş şeyden sığınmayı emreder ve bunıan Peygamber(S)'den olmak üzere tahdîs ederdi:

"Allâhumme innî eûzu bike minel-buhli.

Ve eûzu bike mine'l-cubni.

Ve eûzu bike en uredde ilâ erzelVI-umuri.

Ve eûzu bike min fitneti'd-dünyâ.

Ve eûzu bike min azâbi'l-kabri!"

42- Ömrün En Değersizinden Allah'a Sığınmak Babı

'Erâzilunâ" (Hûd: 27) "En düşüklerimiz" ma'nâsınadır [\[69\]](#)

66-Enes ibn Mâlik (R) şöyle demiştir: Rasûlullah (S) şu duayı söyleyerek Allah'a sığınırdı:

"Allâhumme innîeûzu bike mine'l-keseli. Ve eûzu bike mine'I-cubni. Ve eûzu bike minel-heremi ve eûzu bike mine'l-buhH! [\[70\]](#).

43- Vebanın Ve Hastalığın Kaldırılmasına Duâ Etmek Babı

67-Âişe (R) şöyle demiştir: Peygamber (S) -Medîne'ye geldiği zaman- şöyle duâ etti:

"Yâ Allah! Bizlere Mekke'yi sevdirdiğin gibi Medine'yi de sevdire yâhud Medine'yi daha fazla sevdire. Medine'nin humma vesûma hastalığını da Cuhfe'ye naklet! Yâ Allah! Müdd ve sâ' ölçeklerimizle ölçülen rızıklarımızda bizler için bereket ihsan eyle!" [\[71\]](#).

68-Bize îbn Şihâb, Âmir ibn Sa'd'dan şöyle haber verdi:

Babası Sa'd ibn Ebî Vakkaas (R) şöyle demiştir: Veda Haccı'nda benim hastalığımdan dolayı Rasûlullah (S) bana hasta ziyaretine geldi. Ben bu hastalıktan ölmeye yaklaştım. O'nun bu ziyaretinde ben:

— Yâ Rasûlallah! Bendeki bu hastalık, görmekte olduğun bu müzmin dereceye ulaştı. Ben mal sahibi bir kimseyim. Bana tek kızı-zım(Âişe)dan başka kimse vâris olmayacaktır. Bu durumda ben malımın üçte ikisini sadaka yapayım mı? diye sordum.

Rasûlallah:

— "Hayır (tasadduk etme)!" buyurdu. Ben:

— Yarısını sadaka yapayım mı? dedim. Rasûlallah:

— "Üçte bir (yeter, üçte bir bile) çoktur. Ey Sa'd! Senin mirasçılarını zengin bırakman, onları fakirler ve (sadaka için) insanlara ellerini açar bir hâlde bırakmandan daha hayırlıdır. Sen Allah rızâsı için harcayacağın her nafakadan muhakkak ecre nail kılınırsın. Hattâ yemek yerken eşinin ağzına koyacağın bir lokmadan dasevâb alacaksın!" dedi.

Ben:

— Yâ Rasûlallah! (Siz Medine'ye döneceksiniz de) ben dostlarımdan geriye mi bırakılacağım? diye sordum.

Rasûlallah şöyle buyurdu:

— "Hayır, sen bizden asla geri bırakılmazsın. (Şayet burada kalır da) Allah rızâsını aramak için sâlih amel yaparsan, muhakkak bu iyi amelinle derecen artar ve merteben yükselir. Ve öyle ümîd ediyorum ki Senin ecelin geri bırakılacak da sen uzun zaman yaşayacaksın! Hattâ seninle birtakım kavimler fayda görecek, diğer birtakım kavimler de senden zarar göreceklerdir. Yâ Allah! Sahâbîlerimin (Mekke^den Me-

dîne'ye dönüş) hicretlerim tamamla! Onları topukları üzerinde geri döndürme! Lâkin acınacak olan, Sa'd ibn Havle'dir!" buyurdu.

Sa'd ibn Ebî Vakkaas: Rasûlallah, Sa'd ibn Havle'ye (hicret ettikten sonra) Mekke'de ölmesinden dolayı hüzünlenip acıdı, demiştir [\[72\]](#).

44- Ömrün En Değersizinden, Dünyânın Fitnesinden Ve Ateşin Fitnesinden Allah'a Sığınmak Babı

69- Sa'd ibn Ebî Vakkaas (R) şöyle demiştir: Şu kelimelerle Allah'a sığınınız; Peygamber(S) bu duâ kelimeleriyle Allah'a sığınırdı:

"Allâhumme, innî eûzu bike mine'l-cubni.

Ve eûzu bike mineH-buhti.

Ve eûzu bike minen uredde ilâ erzelVl-umurû

Ve eûzu bike min fitnetVd-dünyâ ve azâbVt-kabri!"

70-Bize Hişâm ibn Urve, babası Urve'den; o daÂişe(R)'den şöyle tahdîs etti: Peygamber (S) şu duayı söylerdi;

"Allâhumme, innî eûzu bike mine'l-keseli ve'l-heremi, vel-mağrami ve H-me 'semi. Allâhumme, innî eûzu bike min azâbi yn-nâri ve fitneti'nnâri ve azâbVl-kabri ve şerri fitnetiH-ğınâ ve şerri fitnetVl-fakri ve min şerri fitneti H-Mesîhi yd-Deccâli. A llâhumme 'ğsil hatâyâ-ye bi-mâVsselci veH-beradi ve nakkı kalbî mineH-hatâyâ kemâ yunakka 's-sevbu flebyâdu mine 'd-denesi ve bâid beyni ve beyne ha-tâyâye kemâ bâadte beyneH-maşnkı ve'l-mağribi!" [\[73\]](#).

45- Zenginlik Fitnesinden Allah'a Sığınmak Babı

71-Bize Sellâm ibnu Ebî Mutî\ Hişâm'dan; o da babası Urve'den; o da teyzesi Âişe(R)'den şöyle tahdîs etti: Peygamber (S), şu duâ ile Allah'a sığınır idi:

"Allâhumme, innî eûzu bike min fitnetVn-nâri, ve min azâbVn-nâri. Ve eûzu bike min fitneti'l-kabri. Ve eûzu bike min azâbVl-kabri.

Ve eûzu bike min fitnetVl-ğınâ. Ve eûzu bike min fitnetVl-fakri. Ve eûzu bike min fitneti'l-Mesîhi'd-Deccâli!"

46- Fakîrlîk Fitnesinden Allah'a Sığınmak Babı

72- Âişe (R) şöyle demiştir: Peygamber (S) su duayı söylerdi:

"Allâhumme, innî eûzu bike min fitnetVn-nâri ve azâbVn-nâri vefitneti'lkabri ve azâbVl-kabri ve şerri fitneti'l-ğınâ ve şerri fitneti'l-fakri. Allâhumme innî eûzu bike min şerri fitnetVl-MesîhVd-DeccâlL Allâhumme 'ğsil kalbî bi-mâi's-selci ve H-beredi. Ve nakkı kalbi mine7-hatâyâ kemâ nakkayte 's-sevbe 'l-ebyadu mine 'd-denesi. Ve bâid beyni ve beyne hatâyâyê kemâ bâadte beyne 'l-meşrikı ve 'l-mağribi. A /-îâhumme, innî eûzu bike mine'l-keseli ve'l-me'semi ve'l-mağramı!" [74].

47- Mal Çokluğu İle, Bereketle Duâ Etmek Babı

73-Bize Şu'betahdîs edip şöyle dedi: Ben Katâde'den işittim; o da Enes ibn Mâlik(R)'ten ki, Enes'in annesi Ümmü Suleym (R):

— Yâ Rasûlallah! Enes Sen'in hizmetçindir, onun için Allah'a duâ ediver! demiş.

Rasûlullah (S) da:

— "Allâhumme eksir mâlehû ve veledehû ve bârik lehû fî mâ a Heytehû (- Yâ Allah! Onun malını ve çocuğunu çoğalt! Ona verdiği ni'metlerinde kendisi için bereket ihsan edip mübarek kıl)!" diye duâ etmiştir.

Ve Hişâm ibn Zeyd'den; o: Ben Enes ibn Mâlik'ten, bunun benzerini işittim, demiştir.

74-Katâde şöyle dedi: Ben Enes(R)'ten şöyle dediğini işittim: Ümmü Suleym:

— Enes Sen'in hizmetçindir (onun için Allah'a duâ ediver)! dedi.

Peygamber (S):

— "Allâhumme eksir mâlehû ve veledêhû ve bârik lehû fî mâ a'teytehû!" diye duâ etti [75].

48- Hayırlısını İsteme Sırasında (Okunacak) Duâ Babı

75-Câbir ibn Abdillâh (R) şöyle demiştir: Peygamber (S) bizlere Kur'ân'dan bir sûre öğretir gibi (büyük küçük) işlerin hepsinde İstihare Duâsı'm öğretir, şöyle buyururdu:

— "Sizin biriniz bir işi kastedtiği zaman iki rek'at namaz kılsın, sonra şu duayı söylesin:

Allâhumme, innî estehîruke bi-ilmike ve estakdiruke bi-kudretike vees'elukemin fadlike'l-azîmL Fe-inneke takdim velâ akdini. Ve tay-lemu velâ a *lemu ve enteAUâmu l-Ğuyûbi. Allâhumme in kunte ta '-lemu enne hazâ H-emre hayrun lîfî dîni ve maâşî ve akıbeti emrî -ev kaale: Fîâcili emri ve ecilihi fadurhu IL- Ve in kunte ta'lemu enne hazâ 'l-emre şerrun lîfî dînî ve maâşî ve akıbeti emrî -ev kaale: Fîâ'-cili emrî ve ecilihi fasrifhu annî vasfnî anhu-, Vakdur lîye'l-hayra haysu kâne. Summe raddinî bihî! der ve hacetinin ismini söyler!"

[= Yâ Allah! (Hakkımda hayırlısını) bildiğin için ben Sen'den hayırlısını (bildirmem) isterim. Ve Sen'in kudretinden beni kudret-lendirmeni dilerim. Ve bunu Sen'in büyük fadlımdan isterim. Çünkü Sen'in herşeye gücün yeter, benim ise gücüm yetmez. Sen herşeyi bilirsin, ben ise bilmem. Sen bütün gaybleri en mükemmel Bilen'sin! Yâ Allah! Şu azmettiğim işin benim için dînim, yaşayışım ve işimin sonu hakkında bir hayır olduğunu bilmekte isen- yâhud: İşimin dünyâsı ve âhireti hakkında... der- onu benim için takdîr et! Eğer bu işin benim için, benim dînim, yaşayışım ve işimin akıbeti hakkında bir şerr olduğunu bilmekte isen- yâhud: İşimin dünyâsı ve âhireti hakkında... der- bu işi benden çevir, beni de bu işten çevir. Ve hayır nerede ise onu benim için takdîr et. Sonra beni bu (takdîr edilen) işe razı kıl! der ve (bu iş dediği) hacetinin ismini söyler!] [76].

49- Abdest Almak Sırasında Duâ Etmek Babı

76-Ebû Mûsâ el-Eş'ari (R) şöyle demiştir: Peygamber (S) abdest suyu istedi ve o su ile abdest aldı. Sonra iki elini kaldırıp:

— "Allâhumme'ğfir lî Ubeydin Ebî Âmirini Allâhumme'c'al-hu yevme 'lkıyâmeti fevka kesîrin min halkıke mine 'n-nâsi (= Yâ Allah! Ebû Âmir Ubeyd kulunu mağfîret eyle! Yâ Allah! Ebû Âmir kulunu kıyamet gününde şu yarattığın insanlardan çoğunun üstünde yüksek bir makaamda kıl!)" diye duâ etti.

Duâ ederken (ellerini o kadar kaldırdı ki) ben O'nun iki koltuğunun beyazlığını gördüm [77].

50- İnsanın Yüksek Bir Yere Çıktığında Duâ Etmesi Babı

77-Ebû Mûsâ el-Eş'ârî (R) şöyle demiştir: Bizler Peygamber(S)'in maiyyetinde bir seferde bulduk. Vâdîden yüksek bir yere çıktıkça, yüksek sesle tekbîr getiriyorduk. Peygamber (S):

— "Ey insanlar! Nefislerinize yumuşak davranın (sesinizi yükseltmeyin)/ Çünkü sizler sağırı ve gaibi çağırmıyorsunuz- Lâkin sizler

Semî' ve Basîr olan Allah'a duâ ediyorsunuz!" buyurdu.

Sonra benim yanıma geldi. Ben kendi kendime "Lâ havle velâ kuvvete illâ billahi (= Değişiklik ve kuvvet ancak Allah iledir)" zikrini söylüyordum. Rasûlullah:

— "Yâ Abdallah ibne Kays! Lâ havle velâ kuvvete illâ billahi zikrini söyle. Çünkü bu, cennet hazînelerinden bir hazînedir" buyurdu -yâhud: "Sana cennet hazînelerinden bir hazîne olan bir kelâma delâlet edeyim mi? O: Lâ havle velâ kuvvete illâ billahi sözüdür" buyurdu [78].

51- Bir Vâdîye İndiği Zaman Duâ Etmek Babı

52- İnsanın, Bir Sefere Çıkmak Yâhud Seferden Dönmek İsteddiği Zamanlarda Söyleyeceği Duâ Babı

Bu konuda Yahya ibnu Ebî İshâk'm Enes'ten rivayet ettiği hadîs vardır [\[80\]](#).

78-Bana Mâlik, Nâfi'den; o da Abdullah ibn Umer(R)'den şöyle tahdîs etti: Rasûlullah (S) bir gazveden yâhud bir haccdan yâhud bir umreden döndüğü zaman yolda yüksek bir yere çıktığında üç kerre tekbîr getirir, sonra şu sözleri söylerdi:

"Lâ ilahe üleHlâhu vahdehû İâ şerike lehü, tehu'l-mulku ve lehu'l-hamdu ve huve ala kullî şeyn kadının. Âyibûne, tâibûne, âbidûne H-Rabbinâ hâmidûne. Sadaka'llâhû va'dehû ve nasara abdehû ve hezeme*l-ahzâbe vahdehû!

[= Yoktur tapacak Çalap'tır ancak. O birdir. O'nun ortağı yoktur, mülk O'nundur. Hamd O'nundur. O herşeye gücü yetendir. Biz ancak Rabb'imize dönücüleriz, O'na tevbe edicileriz, O'na ibâdet edicileriz, O'na hamededicileriz. Allah va'dinde doğru çıkmış, kulu(Mu-hammed'i)na yardım etmiş, bütün düşman topluluklarını yalnız başına bozguna uğratmıştır!] [\[81\]](#).

53- Evlenen Kimseye Yapılacak Duâ Babı

79-Enes ibn Mâlik (R) şöyle demiştir: Peygamber (S) Abdurrahmân ibn Avf'ın üzerinde (evlenenlere mahsûs olan) safran boyasından yapılmış güzel koku) eseri gördü de:

— "Hâlin nedir -yâhud: Bu ne-?" diye sordu. Abdurrahmân:

— Bir çekirdek ağırlığı altın (mehr) karşılığında bir kadınla evlendim, dedi.

Bunun üzerine Rasûlullah ona:

— "Allah (bu evliliği) sana mübarek eylesin! Bir koyun (kesmek sureti)

ile olsun düğün aşısı yap!" buyurdu .

80-Câbir (R) şöyle demiştir: Babam Abdullah, arkasında yedi yâhud dokuz kız bırakıp vefat etti. Bir müddet geçince ben bir kadınla evlendim. Peygamber (S):

— "Evlendin mi yâ Câbir?" diye sordu. Ben:

— Evet evlendim! diye cevâb verdim. O:

— "Bakire kız ile mi, yoksa dul ile mi evlendin?" dedi. Ben:

— Dul bir kadınla evlendim, dedim. Peygamber:

— "Kendisiyle oynaşacağın, seninle oynaşacak- -yâhud: Kendisiyle gülüşeceğin, seninle gülüşecek- bir kızla evlenseydin ya!" buyurdu.

Ben:

— Babam vefat etti, arkasında yedi yâhud dokuz kız bıraktı. Ben

onların arasına, kendileri gibi bir kız getirmekten hoşlanmadım. B' sebeble onları işlerini göreceğ bir kadınla evlendim, dedim. Rasûlullah:

— "Bâreke'llâhu aleyhe (= Allah eşini sana mübarek eylesin)/ diye duâ etti.

Sufyân ibn Uyeyne ile Muhammed ibn Müslim, Amr ibn Dînâr dan; o da Câbir'den rivayet ettikleri hadîslerinde "Bâreke'llâhu aleyke duasını söylemediler [\[82\]](#).

54- (Cinsi Münasebet İçin) Eşine Geldiği Zaman Söyleyeceği Duâ Babı

81-İbn Abbâs (R) şöyle demiştir: Peygamber (S) şöyle buyurdu:

— "Onların herhangi biri (cinsî münâsebet yapmak için) eşine gelmek

istediği zaman Bismittâhi, Allâhumme cennibna'ş-şeytâne ve cennibVşşeytâne mâ razaktenâ (= Bismillâhi. Yâ Allah, bizleri şeytândan uzaklaştır, şeytânı da bize ihsan ettiğin çocuktan uzak kıl) derse, şu muhakkak ki, eğer o karı-koca arasındaki bu cinsî münâsebette bir çocuk takdir olunursa, o çocuğa ebediyyen şeytân zarar veremez [\[83\]](#).

55- Peygamber(S)1n "Rabbena Âtinâ Fvd-Dünyâ Haseneten.., " **Kavli (Yânî Duâsi) Babı**

82-.....Enes ibn Mâlik (R): Peygamber(S)'in en çok okuduğu duâ: "Allâhumme, Rabbena âtinâ fVd-dünyâ haseneten ve fVl-âhireti haseneten ve kına azâbe'n-nâri (= Yâ Allah, ey Rabb'imiz, bize dünyâda da bir güzellik ver, âhirette de bir güzellik ver ve bizi ateş azabından

56- Dünyâ Fitnesinden Allah'a Sığınmak Babı

83- Sa'd ibn Ebî Vakkaas (R) şöyle demiştir: Peygamber (S) bizlere şu duâ kelimelerini yazı -yâhud kitâb- öğretir gibi öğretirdi:

' 'AMhumme, innî eûzu bike mine l-buhU ve eûm bike mine H-cubni. Ve eûzu bike min en uredde ilâ erzelVl-umuri. Ve eûzu bike minfitneti'ddünyâ ve azâbVl-kabriV

[= Yâ Allah, ben cemrilikten, Sana sığınırım, korkaklıktan da Sana sığınırım. Ömrün en kötüsüne (ihtiyarlığın bunaklık devrine) döndürülmemizden de Sana sığınırım. Dünyâ fitnesinden ve kabir azabından da Sana sığınırım!] [\[85\]](#).

57- Duayı Tekrar Tekrar Yapmak Bâbî

84- Bize Enes ibnu İyâd, Hişâm'dan; o da babası Urve'den; o da Âişe (R)'den şöyle tahdîs etti: Rasûlullah(S)'a sihir yapılmıştı. Hattâ kendisine bâzı işi yapmadığı hâlde yaptım hayâl ettirilirdi. Rasûlullah, Rabb'ine (tekrar tekrar) duâ etti. Sonra bana:

— "(Yâ Âişe) Hissettin mi? Fetva istemekte olduğun şey hakkında Allah

bana fetva verip bildirmiştir" buyurdu.

Ben Âişe de:

— Yâ Rasûlallah! Bu nedir? diye sordu. Rasûlullah şöyle anlattı:

— "Bana iki adam geldi. Bunlardan biri başımın yanına, diğeri de ayaklarımın yanına oturdu. Biri arkadaşına:

— Bu zâtın hastalığı nedir? diye sordu. O da:

— Sihir yapılmıştır, diye cevâb verdi. Öbürü:

— Ona kim sihir yapmıştır? dedi. Öteki:

— Lebîd ibnu'l-A'sam! diye cevâb verdi.

— Bu sihir ne ile yapılmıştır? diye sordu. O da:

— Bir tarak, saç sakal tarantısı ve erkek hurmanın kurumuş çiçek kapçığı ile! diye cevâb verdi.

— Nerede yapılmıştır? sorusuna da:

— Zervân da! diye cevâb verdi."

Zervân, Zurayk oğulları yurdunda bir kuyudur. Âişe dedi ki: Rasûlullah bâzı sahâbîleriyle o kuyuya gitti. (Ona baktı, üzerinde hurma ağacı vardı.) Sonra dönüp Âişe'ye geldi de:

— "(Yâ Âişe!) Vallahi kuyunun suyu, içinde kına bekletilmiş gibi kıpkırmızı, kuyunun etrafındaki hurma ağacının uçları şeytânların başları gibidir!" buyurdu.

Âişe dedi ki: Rasûlullah geldi de ben Âişe'ye o kuyunun hâlinden haber verdi. Ben:

— (Yâ Rasûlallah!) Sen o sihri çıkarıp çözseydin? dedim.

— "Bana gelince, Allah benim şifâmı vermiştir. Ben o sihri çıkarıp da insanlar arasında bir şerri yaymayı istemedim" buyurdu.

îsâ ibn Yûnus ile el-Leys ibn Sa'd, Hişâm'dan; o da babası Ur-ve'den; o da Âişe'den yaptıkları rivayette şu ziyâde vardır: Âişe: Pey-gamber'e sihir yapılmıştı da O tekrar tekrar duâ etti, dedi ve hadîsi şevketti [86].

58- Müşrikler Aleyhine Beddua Babı İbn Mes'ûd Da: Peygamber (S)

"Yâ Allah, müşriklere karşı bana Yûsuf'un zamanındaki yedi yıl gibi, yedi şiddet yılı ile yardım et!" diye beddua etti, dedi.

Ve yine İbn Mes'ûd: (Ka'be'de namaz kıldığı sırada üzerine deve son'u attıklarında namazı tamamlayınca):

"Yâ Allah! Ebû CehVi Sana havale ediyorum..." diye beddua etti, dedi.

Abdullah ibn Umer de:

Peygamber (S) namaz içinde kunûtta: "Yâ Allah, fulâna vefulâna la'net et" diye beddua etti. Nihayet Azîz ve Celîl olan Allah:

"(Kullardaki) işten hiçbirşey sana âid değildir. Allah ya onların tevbesini kabul eder, yahud kendileri zâlimler

oldukları için azablandırır" (âiu îmrân: 128) âyetini indirdi..., demiştir [87].

85-.....Abdullah ibn Ebî Evfâ (R) şöyle demiştir: Rasûlullah (S) müşrik orduları aleyhine şöyle duâ etti:

"Allâhumme, munzile'l-KitâbU serîa'l-hisâbU EhzimVI-ahzâbe ehzimhum ve zehilhum [= Yâ Allah! Ey hesabı çabuk görücü olan

(Rabb'im)! Sen (Medine önünde toplanan) şu Arab kabilelerini dağıt, onların topluluklarını kır, irâdelerini sars]" [88].

86- Bize Hişâm ed-Destevâî, Yahya ibn Ebî Kesîr'den; o da Ebû Seleme'den; o da Ebû Hureyre(R)'den şöyle tahdîs etti: Peygamber (S) yatsı namazının son rek'atında başını rukû'dan kaldırıp Semiallâhu limen hamideh dediği zaman, kunût yapar, şu duayı söylerdi:

— "Yâ Allah! el-Velîd ibnu'l-Velid'i kurtar.

Yâ Allah, Seleme ibnu'l-Hişâm'ı kurtar!

Yâ Allah, (müşrikler elinde) zatfve âciz görülen diğer mü'min-leri de kurtar!

Yâ Allah, Mudar (müşrikleri) üzerine baskını şiddetlendir.

Yâ Allah, içinde buldukları bu yılları onlara Yûsuf Peygam-ber'in kıtlık yıllarına benzet!" [\[89\]](#)

87-Enes ibn Mâlik (R) şöyle demiştir: Peygamber (S) (Munzir ibn Amr'ın başkanlığı altında) kendilerine Kurrâ denilen (kırk yâ-hud yetmiş kişilik) bir birliği Necd halkının isteği üzerine, onlara dîni öğretmek üzere göndermişti. Bunlar Maûne Kuyusu başında pusuya düşürülüp öldürüldüler. Ben Peygamber'in onların öldürülmelerine üzüldüğü kadar hiçbirşeye üzüldüğünü görmedim. Peygamber, sabah namazında bir ay kunût yaptı da;

— "Usayya kabilesi Allah'a ve Rasûlü'ne âsî oldular!" buyururdu [\[90\]](#).

88-Âişe (R) şöyle demiştir: Yahudiler Peygamber (S) üzerine selâm verirler de "es-Sâmu aleykum (= Ölüm üzerinize)" derlerdi. (Ben) Âişe onların bu sözlerini farkedip anladı da:

— AleykumuVsâmu ve'l-la'netu(= Ölüm ve la'net sizin üzerinize olsun)! dedi.

Bunun üzerine Peygamber:

— "Yavaş ol yâ Âişe! Muhakkak ki Allah herşeyde yumuşak muamele

etmeyi sever!" buyurdu.

Âişe:

— Ey Allah'ın Peygamberi! Onların söylemekte oldukları sözü işitmedin mi? dedi.

Peygamber:

— "Sen de benim bu sözü onlara reddettiğimi işitmedin mi? Ben onlara: Ve aleykum (-Sizin üzerinize de)! şeklinde söylüyordum" buyurdu [91].

89- Bize Alî ibn Ebî Tâlib (R) tahdîs edip şöyle dedi: Biz Hendek harbi gününde Peygamber(S)'in beraberinde bulduk. O:

— "Allah bu müşriklerin kabirlerine ve evlerine ateş doldursun! Çünkü onlar bizi tâ güneş batıncaya kadar orta namazını kılmaktan alıkoydular; orta namazı ikindi namazıdır" buyurdu [92].

59- Müşrikler Lehine Duâ Babı

90-.....Ebû Hureyre (R) şöyle demiştir: et-Tufeyl ibnu Amr ed-Devsî, Rasûlullah(S)'in huzuruna geldi de:

— Yâ Rasûlallah! Devs kabilesi halkı Allah'a âsî oldular ve İslâm'ı kabulden çekindiler! Bu sebeble Sen onların aleyhine duâ et! dedi.

Onun bu sözü üzerine oradaki insanlar Rasûlullah'ın Devs ka-bîlesi halkı aleyhine duâ edeceğini sandılar. Rasûlullah ise:

— "Yâ Allah! Devs halkına hidâyet eyle de onları İslâm topluluğumuza getir!" diye duâ etti [93].

60- Peygamberdin "Allâhumme'ğfir Lî Mâ Kaddemtu Ve Ahhartu" Duası Babı

91-Bize Şu'be, Ebû İshâk'tan; o da Ebû Burde'den; o da babası Ebû Mûsâ el-Eş'arî(R)'den şöyle tahdîs etti: Peygamber (S) şu duâ ile duâ ederdi:

' 'Rabbiğfir lî hatîetî ve cehli ve israfî fî emri kullihî ve mâ ente aHemu bihi minni. Allâhumme*ğfir lîhatâyâye ve amdi ve cehli ve hezlî ve kullu zâlike indî! A llâhumme 'ğfir lî mâ kaddemtu ve mâ ah-hartu ve mâ esrertu ve mâ a'Ientu. EnteH-Mukaddimu ve enteH-Muahhîru. Ve ente alâ külli şey'in kadîrun!

(= Ey Rabb'im! Benim günâhımı, bilgisizliğimi, her işimde israfımı ve benden daha iyi bilmekte olduğun kusurlarımı mağfiret eyle! Yâ Allah! Benim hatâlarımı, kasdımla ve bilgisizliğimle işlediklerimi, şakalarımı mağfiret eyle! Bunların hepsi bende vardır. Yâ Allah! Evvelden yaptığım, sonradan yapacağım; gizlediğim, açığa çıkardığım bütün günâhlarımı Sen mağfiret eyle! Öne geçiren ancak Sen'sin, sonraya bırakan da ancak Sen'sin. Sen herşeye gücü yetensin!)"

Ubeydullah ibnu Muâz şöyle dedi: Ve bize Şu'be, Ebû İshâk'tan; o da Ebû Burde'den; o da babası Ebû Musa'dan; o da Peygam-ber(S)'den bunun benzeri olan hadîsi tahdîs etti.

92-Bize Ebû İshâk, Ebû Bekr ibnu Ebî Musa'dan ve Ebû Burde'den; sanırım ki, o da babası Ebû Mûsâ el-Eş'arî(R)'den tahdîs etti ki, Peygamber (S) şöyle duâ ederdi:

"Allâhumme'ğfir lî hatîetî ve cehli ve isrâfî fî emri ve mâ ente aHemu bihî minnt

Allâhumme 'ğfir lî hezlî ve ciddî ve hatâyê ve amdî ve kullu zâlike indî!"

(= Yâ Allah! Benim günâhımı, bilgisizliğimi, isimdeki israfımı ve benden daha iyi bilmekte olduğun bütün kusurlarımı mağfiret eyle!

Yâ Allah! Benim latifemi, ciddî hâlimi, hatâmı ve dileyerek işlediğim günâhımı mağfiret eyle! İ'tirâf ederim ki, bu kusurların hepsi bende vardır!) [\[94\]](#)

61- Peygamber(S)'İN: "Bizim Yahudiler Hakkındaki Duamız Kabul

Olunur, Onların Bizim Hakkımızdaki Duaları Kabul Olunmaz" Kavli Babı

93- Ebû Hureyre (R) şöyle demiştir: Ebû'I-Kaasım (S):

— "Cumua (gününde öyle bir saat vardır ki, herhangi bir müslümân dikaîp namaz kılar olduğu hâlde Allah'tan bir hayır isler ve bu istemesini o saate denk getirirse, Allah ona dilediğini muhakkak verir" buyurdu ve o saatin kısa olduğunu anlatmak için eliyle işaret etti.

Biz: Peygamber bu işaretiyle o saatin azlığını gösteriyor, dedik.

62- Cumua Günü İcabet Ümîd Edilen Saatte Duâ Etmek Babı

94- Bize Eyyûb, İbnu Ebî Muleyke'den; o da Âişe(R)'den şöyle tahdîs etti: Yahudiler Peygamber(S)'e geldiler ve ("Ölüm üzerine olsun" demek olan) "es-Sâmu aleyke" dediler.

Peygamber de:

— "Ve aleykum (= Sizin üzerinize de olsun)!" dedi. Âişe de:

— es-Sâmu aleykum ve laanekumu'llâhu ve gadıbe aleykum (= Ölüm sizin üzerinize olsun, Allah size la'net etsin ve gadab eylesin)! dedi.

Bunun üzerine Rasûlullah:

— "Yavaş ol yâ Âişe! Rıfk ile, yumuşaklıkla muamele etmen lâzımdır. Ben seni katılıktan, sertlikten sakındırırım -yâhud: Çirkin sözden sakındırırım-!" buyurdu.

Âişe:

— Onların söyledikleri sözü işitmedin mi? dedi. Rasûlullah:

— "Sen de benim söylediğimi işitmedin mi? Ben (söylediklerini) onlara reddettim. Benim onlar hakkındaki duam kabul olunur. Fakat onların benim hakkımdaki dilekleri kabul olunmaz" buyurdu [95].

63- (Duâ Sonunda) "Âmîn" Demek Babı

95-.....Bize Sufyân ibn Uyeyne tahdîs edip şöyle dedi: Bu hadîsi bize ez-Zuhrî, Saîd ibnu'I-Müseyyeb'den; o da Ebû Hurey-re(R)'den tahdîs etti ki, Peygamber (S) şöyle buyurmuştur: "Okuyucu, yâni Fatiha okuyan kimse 'Âmîn' dediği zaman sizde 'Âmîn* deyiniz* Çünkü melekler de 'Âmîn' derler. Her kimin 'Âmîn' demesi meleklerin 'Âmîn' demesine uyarsa, geçmiş günâhları mağfîret olunur" .

64- "Lâ İlahe İlle'llâh" Demenin Fazileti Babı

96- Bize Abdullah ibn Mesleme, Mâlik'ten; o da Sumeyy'den; o da Ebû Salih'ten; o da Ebû Hureyre(R)'den şöyle tahdîs etti ki, Ra-sûlullah (S) şöyle buyurmuştur:

— "Her kim günde yüz kerre *Lâ ilahe ille Hlâhu vahdehû lâ şerike leh lehu 'l-mulku ve lehu l-hamdu ve huve ala kullî şey Hn kadîr (= Bir tek Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. O'nun hiçbir ortağı yoktur. Mülk O'nundur. Hamd O'na mahsûstur. Herşeye kudreti yeten O'dur)' tehlîlini söylese, bu onun lehine on köleyi hürriyete kavuşturmaya denk sevâb olur ve onun lehine yüz hasene yazılır, ondan yüz seyyie de silinir. Ve bu, o kimse için bu gününde tâ akşama girinceye kadar şeytândan da bir sığınma olur. Hiçkimse onun yaptığından daha faziletlisini yapmış olmaz, ancak onunkinden daha çok çalışmış olan adam müstesnadır" [96].

97- Bize Abdullah ibnu Muhammed tahdîs etti. Bize Abdulme-lik ibnu Amr tahdîs etti. Bize Amr ibnu Ebî Zaide, Ebû İshâk'tan tahdîs etti ki, Amr ibnu Meymûn:

— "Her kim günde on kerre 'Lâ ilahe ille'llâhu...' tehlîlini okursa, İsmail Peygamber neslinden on esîr âzâdlamış gibi sevaba hakk kazanır" diye söylemiştir.

Amr ibnu Ebî Zaide şöyle dedi: Ve bize Abdullah ibnu Ebi's-Sefer, eş-Şa'bî'den; o da er-Rabî' ibnu Hüseyin'den bunun benzerini tahdîs etti.

Ben, er-Rabî'e:

— Sen bunu kimden işittin? diye sordum. O:

— Amr ibnu Meymûn'dan, dedi. Akabinde Amr ibnu Meymûn'a geldim ve ona:

— Sen bunu kimden işittin? diye sordum. O:

— İbnu Ebû Leylâ'dan, dedi.

Akabinde İbnu Ebû Leylâ'ya geldim ve ona:

— Sen bunu kimden işittin? diye sordum. O:

— Ebû Eyyûb el-Ensârî (R)'den işittim, o bunu Peygamber(S)'den tahdîs ediyordu, dedi.

Ve îbrâhîm ibn Yûsuf da babası Yûsuf ibn İshâk'tan; o da dedesi Ebû İshâk Amr'dan söyledi ki, o şöyle demiştir: Bana Amr ibnu Meymûn, Abdurrahmân ibnu Ebû Leylâ'dan; o da Ebû Eyyûb(R)'dan, Peygamber'in bu hadîsini tahdîs etti.

Ebû Abdillâh el-Buhârî: Sahîh olan, Amr'ın, Peygamber(S)'den olan sözüdür, dedi.

Ve (Buhârî'nin şeyhi) Mûsâ ibnu İsmâîl şöyle dedi: Bize Vuheyb, Dâvûd ibnu Ebû Hind'den; o da Âmir eş-Şa'bî'den; o da Abdurrahmân ibnu Ebû Leylâ'dan; o da Ebû Eyyûb(R)'dan; o da Peygamber^)'den tahdîs etti.

Ve İsmâîl ibnu Ebû Hâlid, eş-Şa'bî'den; o da er-Rabî'den onun sözünü söyledi.

Ve Âdem ibnu Ebû İyâs şöyle dedi: Bize Şu'be tahdîs etti. Bize Abdulmelik ibnu Meysere tahdîs etti. Ben Hilâl ibn Yesâf'tan işittim; o da er-Rabî* ibn Huseym'den ve Amr ibnu Meymûn'dan; onlar da Abdullah ibnu Mes'ûd(R)'dan, Peygamber'in bu sözünü söylediler.

Ve el-A'meş ile Husayn; bunların ikisi de Hilâl ibn Yesâf'tan; o da er-

Rabî'den; o da Abdullah ibn Mes'ûd'dan O'nun kavlini söylediler.

Ve bu hadîsi Ebû Muhammed el-Hadramî de Ebû Eyyûb(R)'dan; o da Peygamber(S)'den: "Bu tehlîli söyleyen, İsmâîl evlâdından on köle âzâd eden kimse gibi olur" hadîsini rivayet etti " [\[97\]](#).

65- "Subhânallah" Demenin Fazileti Babı

98-Bize Abdullah ibnu Mesleme, Mâlik'ten; o da Sumeyy'den; o da Ebû Salih'ten; o da Ebû Hureyre(R)'den tahdîs etti ki, Rasûlul-lah (S): "Her kim günde yüz kerre 'Subhânallahi ve bi-hamdihi (= Allah'ı tesbîh ve hamdederim)' derse, o kimsenin (Allah hakkı olan) günâhları -deniz köpüğü kadar çok olsa bile- kendisinden indirilip affedilir" buyurmuştur [\[98\]](#).

99-Bize İbnu Fudayl, Umâreibnu'l-Ka'kaa'dan; o da Ebû Zur'a'dan; o da Ebû Hureyre(R)'den tahdîs etti. Rasûlullah (S) şöyle buyurmuştur:

— "Subhânallahi ve bi-hamdihi, SubhânallâhVl-azîm (= Allah^a hamdederek tesbîh ederim, ve yine büyük olan Allah'ı tekrar tekrar tesbîh ederim), dile hafîf, mizanda ağır, Rahman 'a sevgili iki kelimedir" [\[99\]](#).

66- Azız Ve Celîl Olan Allah'ı Anmanın Fadlı Babı

100-.....Ebû Mûsâ el-Eş'arî (R) şöyle demiştir: Peygamber (S):

— "Rabb'ini zikreden kimse ile zikretmeyen kimsenin benzeri, diri ile ölü gibidir" buyurdu [\[100\]](#).

101- Ebû Hureyre (R) şöyle demiştir: Rasûlullah (S) şöyle buyurdu: "Allah'ın bir sınıf melekleri vardır ki, bunlar yollarda, sokaklarda dolaşırlar, zikir ehlini ararlar. Onlar (Azız ve Celîl olan) Allah'ı anan bir cemâat bulunca birbirlerine:

— Aradığınıza geliniz, diye seslenirler.

Bunun üzerine melekler zikir ehlini dünyâ semâsına kadar ka-natlarıyla tavaf edip etrafını kuşatırlar. Rabb'leri onları pek iyi bildiği hâlde, meleklerle:

— Kullarım ne söylüyorlar? diye sorar. Onlar da:

— CSubhânallah' diyerek) Sen 'i tesbîh ediyorlar, ('Allâhu Ekber* diyerek) Sen 'i tekbîr ediyorlar, ('el-Hamdu lüûâhi' diyerek) Sen 7 hamd ve sena ediyorlar! suretinde cevâb verirler.

Sonra Allah:

— Bu kullarım Beni görürler mi ki? diye sorar. Melekler:

— Hayır, vallahi onlar Sen'i görmezler! derler. Allah:

— O kullarım ya Beni görseler nasıl olurlar? buyurur. Melekler:

— Onlar Sen 'i görseler, Sana ibâdet ve ubudiyetleri daha şiddetli; temcîd ve tahmîdleri daha çetin; teşbihleri daha çok olur! derler.

Yüce Allah:

— Benden ne diliyorlar? diye sorar. Melekler:

— Cennet istiyorlar! diye cevâb verirler.

Yüce Allah:

— Onlar cenneti görmüşler mi?

— Hayır, vallahi onlar cenneti görmemişlerdir!

— Ya onlar cenneti görselerdi?

— Eğer görselerdi cennete karşı hevesleri daha çok, talepleri daha şiddetli, rağbetleri daha büyük olurdu.

Allah:

— O kullarım neden istiâze ederler? Melekler:

— Cehennem ateşinden!

— Cehennemi gördüler mi?

— Hayır, vallahi onu görmediler.

— Ya görselerdi nasıl olurlardı?

— Ondan daha çok kaçınırlardı, korkuları daha çok olurdu. Bunun üzerine Yüce Allah, meleklere:

— Ey melekler, ben sizleri şâhid yapıyorum ki, ben bu zikreden kullarımı mağfiret ettim! buyurur.

Meleklerden birisi:

— O zikredenlerin arasında fulan kişi var ki, o zikredenlerden değildir, bir haceti için gelmiş oturmuştu! der.

Yüce Allah:

— O mecliste oturanlar öyle kemâl sahibi kimselerdir ki, onlarla birlikte oturanlar şakı olamaz! cevâbını verir."

Bu hadîsi Şu'be, el-A'meş'ten, Peygamber'e yükseltmeyerek rivayet etti. Keza bu hadîsi Süheyl, babası Ebû Salih es-Semmân'dan; o da Ebû Hureyre(R)'den; o da Peygamber (S)'den olmak üzere rivayet etmiştir [\[101\]](#).

67- "Lâ Havle Velâ Kuvvete İllâ Billahi' Kavli(Nin Fazîleti) Babı

102-.....Ebû Mûsâ el-Eş'arî (R) şöyle demiştir: Peygamber (S) bir dağ yolunda yâhud bir tepede yol alıp yürüdü.

Ebû Mûsâ dedi ki: Rasûlullah (S) katırının üzerinde yol alıyordu:

— "Sizler sağırı ve gaibi çağırmıyorsunuz!" buyurdu.

— "La ilahe illellâhu vallâhu ekber {= Hiçbir ilâh yok, ancak Allah vardır. Allah en büyüktür}/" tehlîl ve tekbîrini söyledi.

Ebû Mûsâ dedi ki: Rasûlullah (S) katırının üzerinde yol alıyordu:

— "Sizler sağırı ve gaibi çağırmıyorsunuz!" buyurdu.

Sonra da:

— "Yâ Ebâ Mûsâ -yâhud: Yâ Abdallah-! Ben sana cennet hazînesinden bir kelimeye delâlet edeyim mi?" diye sordu.

Ben:

— Evet (delâlet buyur), dedim. Rasûlullah:

— "Z,â havle velâ kuvvete illâ billahi (= Tahavvül ve kuvvet ancak Allah iledir)"/" buyurdu [\[102\]](#).

68- Bâb:

"Aztz ve Celîl olan Allah'ın, bir hâriç olarak yüz ismi vardır".

103-.....Sufyân ibn Uyeyne tahdîs edip şöyle dedi: Biz bu hadîsi Ebu'z-Zinâd'dan; o da Ebû Hureyre(R)'den; o da Peygam-ber(S)'den rivayet olarak ezberledik. Peygamber (S):

— "Allah 'in doksandokuz, yânî bir müstesna olmak üzere yüz ismi vardır. Bunları ezber eden herbir kişi muhakkak cennete girer. Yüce Allah tek'tir, tek olanı sever" buyurmuştur [\[103\]](#).

69- (Usandırmamak İçin) Zaman Zaman Va'z Ve Ders Yapmak Babı

104-Bize Şakîk tahdîs edip şöyle dedi: Biz Abdullah ibn Mes'ûd'u bekleyip duruyorduk. Bu sırada Yezîd ibn Muâviye el-Absî yanımıza çıkageldi. Biz ona:

— (Yâ Yezîd!) Ders meclisi yapmaz mısınız? dedik. O:

— Hayır, lâkin ben İbn Mes'ûd'un evine girer ve sahibiniz Abdullah ibn Mes'ûd'u size çıkarırım. Eğer onu çıkaramaz isem, ben gelir sizin için ders meclisine otururum, dedi.

Müteakiben Abdullah ibn Mes'ûd, Yezîd'in elinden tutarak evinden dışarı çıktı, gelip bizim yanımızda dikeldi ve şöyle dedi:

— Dikkat edin! Sizin benden (sık sık) ders isteme durumunda olduğunuz bana haber verildi. Fakat gerçek şudur: Beni sizin yanınıza va'z ve ders için çıkmaktan men' eden şey, Rasûlullah(S)'ın va'z ve ders hususunda bize bıkkınlık gelmesini istemediği için hâlimize bakıp kollar ve ona göre bâzı günlerde va'z eder olmasıdır, dedi [\[104\]](#).

Bu Kitabı, Kur'ân'dan Bâzı Duâ Metinleriyle Bitirelim

En güzel, en vecîz, en câmialı dualar Kur'ân-ı Kerîm'dedir. Bunların bir kısmı peygamberlerin ve iyi kulların dualarıdır. Muham-med Ümmeti'nin bunlarla duâ etmeleri için, bunlar Kur'ân-ı Kerîm'de tescil edilmişlerdir. Bunlar âdeta Yüce Allah'a bir dilekçe örnekleridirler. Peygamber ekseriya bunlarla duâ ederdi. Bunların dışında Peygamberin de ümmetine öğrettiği yine vecîz, kısa, özlü bâzı dualar da vardır. İşte bu iki grup dualar, yâni Kur'ân'daki dualarla Peygamberin duaları, kendileriyle duâ edilmeye en lâayık duâ metinleridir. Bunların dışında daha sonraki devirlerde düzülüp geliştirilen, tekrarlar, lüzumsuz sözlerle doldurulmuş uzun duâ metinlerine i'tibâr edilmemelidir.

Kur'ân'daki duâ metinlerinden bâzılarını burada ma'nâlarıyla birlikte verelim:

a. Fatiha Sûresi: Dünyâda başka hiçbir dînde eşi ve benzeri olmayan en câmialı duadır. Ondandır. Ona sonra:

"Rabbena lâ tuâhızna in nesına ev ahta'nâ, Rabbena ve lâ tahmil aleyna ısrân kemâ hameltehu alellézîne min kablinâ, Rabbena velâ tuhammilnâ mâ lâ takate lehâ bihi va'« annâ vağfir İenâ ve'r-hamnâ ente mevlânâ fensumâ ale'l-kavmi'l-kâfirin" (Ey Rabb'imiz, unuttuk yâhud yanıldıysak bizi tutup sorguya çekme. Ey Rabb'imiz! Bizden evvelkilere yüklediğin gibi, üstümüze ağır yük yükleme. Ey Rabb'imiz! Takat getiremeyeceğimizi bize taşıtma. Bizden (günâhları) sil, bağışla, bize mağfîret et, bize merhamet eyle.

Sen Mevlâ'mızsm. Artık kâfirler güruhuna karşı da bize yardım et)" (el-Bakara: 286).

c. Her zaman ve her vesîle ile okunacak duâ: el-bakara: 201.

d. Başarı duası:

' 'Rabbena âtinâ min ledunke rahmeten ve heyvVienâ min em-rina râsedan (= Ey Rabb'imiz, bize tarafından bir rahmet ver ve işimizden bizim için bir başarı hazırla)" (ei-Kehf: 10).

e. İbrahim'in duası:

"Rabbi'c'alnî mukîme's-salâti ve min zurriyeti, Rabbena ve tekabbeH-duâ. Rabbena'ğfir lî veli-vâîideyye ve iil-mü 'minine yev-me yekûmu'l-hisâbi (= Ey Rabb'im, beni doğru namaz kılmakta sabit tut. Zürriyetimden de (böyle namaz kılanlar yarat)! Ey Rabb'imiz, duamızı kabul eyle! Hesâb ayağa kalkacağı gün beni, ana-babamı ve bütün mü'minleri mağfîret eyle)" (ibrahim: 40-41).

f. Her hareket ve sükûnda, her gidiş-gelişte, her giriş-çıkışta okunacak duâ:

"Rabbiedhilnîmudhalesıdkın veahricnîmuhracasıdkın. Ve*-c'allîmin ledunkesultanen nasıra (= Rabb'im, beni sıdk girdiri-şiyle girdir, sıdk ve selâmet çıkarışı ile çıkar ve tarafından bana hakkıyla yardım edici bir kudret ver)" (ei-isrâ: 80).

g. Hitabet, konuşma, ders, imtihan duası:

"RabbVşrahî sadrı ve yessirt emrî vahlul ukdeten min lisânı yeflehû kavlı(= Rabb'im, benim göğsüme genişlik ver, işimi benim için kolaylaştır, dilimden düğümü çöz ki sözümü iyi anlasınlar)" (Tâhâ: 25-28).

h. Dâim okunacak duâ:

"Rabbena 'ğfir lenâ zunûbenâ ve isrâfenâ ff emrinâ ve sebbit akdâmenâ vensurnâ ate'l-kavmi'l-kâfirin {Ey Rabb'imiz, bizim

günâhlarımızı ve işimizde israfımızı mağfiret eyle. Ayaklarımızı sabit kıl. Kâfirler güruhuna karşı bizlere yardım et)" (Âiu imrân: 147). k. Diriler ve Ölüler için duâ:

' 'Rabbena 'ğfir lenâ ve U ihvâmnellezîne sebekûnâ bil-îmâni ve lâ tec 'alfî kulûbinâ gülen Hllezîne âmenû. Rabbena inneke Raûfun Rahîmun(= Ey Rabb'imiz, bizi ve îmân ile daha önden bizi geçmiş olan (dîn) kardeşlerimizi mağfiret eyle! îmân etmiş olanlar için kalblerimizde bir kîn bırakma. Ey Rabb'imiz, şübhesiz ki, Sen çok şefkatlisin, çok merhametlisin)" (d-Haşr: 10).

1. Duayı bitiriş sözleri:

"Subhâne Rabbike Rabbi'l-izzeti amma yesifûn. Ve Selâmun ale'l-murselin ve'l-hamdu lillâhi Rabbi'l-Âlemin (= Galebe sahibi

olan Rabb'in onların isnâd etmekte oldukları vasıflardan münezzehtir. Gönderilen bütün peygamberlere Selâm ve Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun)" (es-Sâffât: 180-182).

Bunlardan başka, çeşitli vesilelerle okunacak daha pekçok dualar vardır.

Duanın lüzumuna delîl olan bâzı âyetleri de işaretle yetinelim: el-A'râf: 55-56, 180; el-Mu'min: 7-9, 60.

"Elâ bi-zikri'ltâhi tatmainnu'I-kulûbu"

(= Haberiniz olsun ki, kalbler ancak Allah'ı anmakla huzura

kavuşur" (er-Ra'd: 28).

Ahmed el-Kastallânî bu Duâ Kilâbı şerhini 914 hicret yılı, 28 Cumâda'l-âhire çarşamba günü yatsı namazından sonra bitirdiğini yazmıştır. Bu nâçiz Mehmed Sofuoglu da bunun tercümesini Allah'ın yardımı ve muvaffak kılmasıyla 23 Mart 1984/20 Cumâda'l-âhire cumua namazından sonra bitirmiş bulunuyorum. Yüce Allah tamamlamayı müyesser eylesin! Âmîn!

[1] Hem duâ, hem ibâdet zikredilmiş olduğu için, ya duâ ibâdet ile yâhud da ibâdet duâ ile tefsir edilmek gerektiğinden, müfessirler İki vecih beyân etmişlerdir: Birincisi Kufân'm birçok yerinde olduğu üzere, duâ ibâdet ma'nâsına olarak: Bana ibâdet ve kulluk edin ki, size sevâb ve mükâfat vereyim demek olur. İbn Abbâs, Dahhâk ve Mucâhid'den rivayet edilen bu tefsire göre, fiilî taleb de şart edilmiş demektir. Bu surette şu ta'lîl bu ma'nâyâ mutabık olur: "Zîrâ benim ibâdetimden kibirlenenler, yânî bana ibâdet etmek istemeyenler muhakkak yarın hor ve hakîr olarak cehenneme gireceklerdir", ikincisi, "Udûnîestecib lekum" demek "İsteyin benden vereyim size" demektir ki, Suddî'den rivayet edilen ve ilk bakışta anlaşılan da budur. Fakat buna göre de ibâdet, duâ ile tefsîr edilmek itizim gelecektir. Bunu böyle iki vecihli olarak ifâdenin nüktesi, ibâdetin duâ, duanın da ibâdet ile telâzümünü ifâde içindir: Bir taraftan duâ, ibâdetin iliği mesabesinde olduğu gibi, ibâdet de duanın kabulü şartlarındandır. Bu duâ emri, çok ehemmiyetli ve dikkate şayandır. Burada evvelâ insanın cüz'î irâdesinin bir tahkiki ile cebrin reddi vardır. Gerek ibâdet ma'nâsma olsun, gerek sâde duâ olsun, ikisini de istemek emredilmiş ve Allah'ın isticâbesi için kulun istemesi şart kılınmıştır. Hem öyle şart kılınmıştır ki, şartın yokluğundan meşrutun yokluğu lâzım geleceğinden, terkine "Cehenneme girecekleredir vaîdi terettüb ettirilmiştir. Şu hâlde emir, vucûb içindir. Her duanın kabul edilip edilmemesi hususuna gelince "Hayır (putlarınızı değil) ancak O'nu çağırırsınız. O da kendisini çağırdığınız herhangi birşeyi dilerse açar ve siz eş tutmakta olduğunuz şeyleri unutursunuz" (el-En'âm: 41)âyetinden anlaşıldığına göre, ma'siyet ile kayıtlıdır. Yânî buradan anlaşılan kazıyye şartıyye-i külliye değil, mühmeledir.

"Kim ululanmak hevesine düşerse bilsin ki, bütün ululuk Allah 'indir.

Güzel kelimeler ancak O'na yükselir. Onu da iyi amel yükseltir... " (Fâtır: 10) âye-tince, bâzı şartlan kabul ile de şartlanmıştır. Onun için burada ibâdet ile yanyana olarak zikredilmiştir... (Hakk Dîni, VI, 4176-4177).

[2] Ebû Zerr nüshasında bunun baş tarafında tenvînli "Bâb" sözü vardır.

[3] Peygamberlerin yaptıkları dualar umumiyetle kabul olunmaları ümîd edilmekle beraber, kesin değildir. Ancak kesinlikle kabul olunmaya lâayık birer duâ hususiyetleri vardır. Nitekim birçok peygamberlerin kabul edilmiş ve Kur'ân-ı Ke-rîm'de tescil edilmiş olan duaları vardır: Âdem Peygamber'in tevbe duası, Nûh Peygamber'in kavminin helaki hakkındaki duası, Mûsâ Peygamber'in Fir'avn'ın helaki için yaptığı duası, îsâ Peygamber'in Mâide duası bunlardandır; bunlar kesinlikle kabul edilmiş dualardır. Bu hadîslerde Peygamberimiz, kabul olunacağı kesin olan duasını âhirette ümmetine şefaât için ayırdığını haber vermiştir.

[4] Buhârî bu başlığı, gelecek hadîsteki "Seyyidu'l-istiğfâr" ta'bîrinden almıştır ki, duâ ve istiğfarın ulusu, başı demektir. Bir kavmin başı, o milletin ihtiyâç ve sığınmada merci'i olduğu gibi, tevbe ve istiğfar ma'nâsının her cihetini toplayan bu duaya da "Seyyidu'l-istiğfâr" unvanı verilmiştir.

[5] Buhârî başlıktan sonra istiğfarın ehemmiyetini gösteren bu âyetleri getirdi. Bu âyetlerde istiğfarın yüksek fazileti teblîğ buyurulmuştur. Bilhassa Nûh S'j'-esi'-ndeki âyette istiğfarın herşeyin meydana gelmesine vesîle olduğu bildirilmiştir. Yağmur Duâsı'nda istiğfar, bundan dolayı meşru' olmuştur. Şa'bî'nin rivayetine göre Umer (R) bir gün yağmur duasına çıkmış, mütemadiyen istiğfar etmiştir. Sebebi sorulduğu zaman bu âyetleri okumuştur. Hasen el-Basrî'den şöyle rivayet edilmiştir: Bir adam kıtlıktan ona şikâyet etmişti. İstiğfar etmesini tavsiye etti. Diğer biri fakirlikten şikâyet etmişti. Ona da istiğfar tavsiyesinde bulundu. Başka biri geldi, zürriyetinin azlığından şikâyet etti. Ona ve toprağın az mahsûl verdiğini anlatan diğer birine de aynı sözü söyledi. Rubeyy' ibn Sabîh dedi ki: Sana muhtelif adamlar gelip çeşitli şikâyetlerde bulundular. Sen hepsine aynı öğüdünü verdin. Bunun üzerine Hasen, bu âyetleri okudu (Medârik, Hâzin).

[6] Buhârî Nûh Peygamber'in isyancı kavmine öğüdünden sonra, Muhammed Ümmeti'nin dua ve istiğfar hakkındaki İtaatli hâllerini tasvir

eden bu âyeti getirmiştir.

[7] Hadîsteki duâ, başta da belirtildiği gibi, bütün tevbe ve duaları toplayıcı mâhiyette olduğu için, bu Seyyidu'l-istiğfâr ismiyle isimlendirilmiştir. Hadîsin râvîsi Şeddâd ibn Evs, Peygamber'in şâiri Hassan ibn Sâbit'in kardeşi oğludur. Şed-dâd'm Buhârî'de bu hadîsten başka rivayeti yoktur.

Şârih İbn Battal: Duanın "Sana verdiğim ahd ve va'd üzere sabitim" fıkrasındaki "Ahd ve va'd", ezelde, ruhlar âleminde, Allah'ın "Elestü bi-Rabbikum = Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?" (el-A'râf: 172) suâline, insan tirn sâli zerrelerin: "Evet Rabb'imizsin" diye Allah'ın Rabb'liğini ikrar ve tasdik etmeleridir, demiştir.

[8] Hadîs, Peygamber'in günde yetmişden fazla tevbe ettiğini açıklamaktadır. Peygamber günâh işlemekten korunmuş olduğu hâlde, bu kadar tevbe etmesi, tevbe ve istiğfarın ibâdet olmasından, ubudiyeti izhâr ve Rubûbiyetin keremine İhtiyâçtan yâhud da ümmetine öğretmek içindir.

[9] Tevbe, çirkinliğinden dolayı günâhı terk, kendisinden meydana gelenlere pişmanlık ve onlara bir daha dönmemeye kesin karar ve iyi amellerle onları müm-kin olduğu kadar telâfiye çalışmaktır.

Tevb ve Tevbe, îmân makaamlarının evveli, hakk yolculuğunun başlangıcı, vuslat kapısının anahtarıdır. Lügatte rucû' demek olan Tevbe, şer'an da kabahatten kabâhet olduğu için pişmanlık duyarak vazgeçmektir...

Nasûh tevbe: Çok iyi nasîhat edici tevbe demek olur...

Alî(R)'ye "Tevbe"yi sordular; o şöyle dedi: O, altı şeyle gerçekleşir: Geçmiş günâhlara karşı pişmanlık, terkedilmiş farzları ödemek, kul hakkını edâ, hasımlarla halâîlaşmak, bir daha günâha dönmemek, nefsini ma'siyet içinde terbiye ettiğin gibi Allah'a tâat ve terbiye etmek. Keşşaf şunu ilâve etti: Nefsine ma'siyetlerin lezzetini taddırdığın gibi, tâatlerin de acılığını taddırmak (Beydâfî, Şeyhzâde).

[10] Allah'a ferah isnadı, mecazî bir ta'bîrdir. Allah'ın rızâsından kinayedir. Allah'ın rızâsını te'kîd ve tahakkukunu daha belîğ ifâde için

mecazî bir uslûb ile söylenmiştir.

Abdullah ibn Mes'ûd, İslâm ilimlerinin her dalında sahâbîler arasında en yüksek derecede olmakla beraber, hitabette de çok kuvvetli idi. Bu kudretin bir örneği bu hadîsi en belîğ bir usiûbla rivayetinde görülür. O, hadîsin gerek kendisinden olarak bildirdiği, gerek Peygamber'den rivayet ettiği kısımları birer mü-rekkeb teşbih hâlinde söylemiştir.

BİR kerresinde Peygamber kısa bir hutbe yapmış, sonra Ebû Bekr'e de bir hutbe yapmasını emretmiş, o da Peygamber'inkinden kısa bir hutbe söylemişti. Sonra Umer'e ve bâzı sâhâbîlere de aynı şekilde kısa hutbeler yapmalarını emretmiş, onlar da kısa hutbeler yapmışlardı. En sonra Abdullah ibn Mes'ûd'a emretmiş, o da: Allah'a hamd ve sena ettikten sonra: Ey İnsanlar! Allah Rabb'i-mizdir, İslâm da dînimizdir. -Eliyle Peygamberi işaret ederek:- Şu zât da Pey-gamberimizdir! demiştir. Bunun üzerine Peygamber: "Ümmü Abd oğlu isabet etti. İbnu Ümmi Abd doğru söyledi" diye takdîr etmiştir (Tezkirem'l-Huffâz).

[11] Buhârî'nin maksadı, hadîsin çeşitli yollardan gelişini orataya koymak ve sened-lerdeki bâzı farklılıkları belirtmektir. Allah ondan razı olsun!

[12] el-Kirmânî el-Kevâkib'de şöyle dedi: Bu hadîsin Dualar Kitabı ile ilgisi nedir? dedi de, buna: Diğer hadîslerden Peygamber'in yatarken dua etmek âdetinde oduğu biliniyor, diye cevâb verdi. Fethu'I-Bârfdç İbn Hacer: Musannif bu bâbla bundan sonraki babı, onlardan sonra uyku sırasında söylenecek sözlere bir hazırlık olmak üzere zikretmiştir, dedi (Kastallânî).

[13] Hadîsin bu fıkrasından Peygamber'in ümmetine öğrettiği duâ lafızlarında hiçbir değişiklik yapılmadan aynen muhafaza edilip, öylece okunmaları gereği anlaşılmaktadır. Çünkü burada "Rasûl" ve "Nebi" kelimelerinin birbiriyle değiştirilmesi ve birinin diğeri yerine konulması açıkça reddedilmiş, bunların öğretildikleri gibi, değiştirilmeksizin okunmaları Peygamber tarafından te'mîn ve tenbîh edilmiştir.

[14] Buradaki öldürmekten murâd, uykudur. Uyku hâli hadîste şuurun gitmesi alâ-kasiyle ölüme benzetilmiştir. Nitekim "Uyku ölümün kardeşidir" sözü mesel olmuştur. ez-Zumer: 42. âyetinde de uyku ölüme benzetilmiştir:

en-Nuşûr'a gelince, o kıyamet gününde ba's için dirilmektir, el-înşâr da diriltmek, çfkarmak, yaymak ma'nâlarma olur. Kur'ân'da "Neşeze" kökünden "Nunşizuhâ" lafzı da gelmiştir: "Kemiklere de bak, onları nasıl birleştirip yerli yerine koyuyoruz. Sonra da onlara et giydiriyoruz" (el-Bakara: 259).

[15] Bundan önceki Huzeyfe hadîsi ile bu el-Berâ ibn Âzib hadîsleri, insanın yatağa girip yatacağı zaman söyleyeceği duâlan bildirmiş, hattâ kalkarken söyleyeceği duayı da öğretmiştir. el-Berâ hadîsini burada iki ayrı senedle getirmiş, fark, sâdece birincisinde "Bir adama emretti"; ikincisinde "Bir adama tavsiye etti" ifâdesinden ibarettir.

Duanın tercemesi daha önce verildiği için tekrar yazılmadı.

[16] Uzanıp uyuduktan sonra abdesl almadan namaz kılabilmek, Peygamberlik hu-sûsiyetlerindendir. Çünkü peygamberler uykularında da vahy alır ve bunu ezberlemek için gözleri uyuşa da kalbleri uyumaz, dâima uyanık kalır.

[17] Bu hadîsi Müslim de Namaz Kitâbı'nda getirmiştir.

[18] Bunun da bir rivayeti Namaz Kitâbı'nın sonunda, "Geceleyin teheccüd namazı kılmak bâbı'nda geçmişti.

Peygamber biİ-cümle ma'siyetlerden ve günâhlardan pâk ve uzak olduğu hâlde bu dualarında günâhlarından mağfîret istemesi, ubûdiyyette kemâl göstermek ve ümmete Rabb'lerine karşı ne yolda züll ve fakirlik arzedileceğini öğretmek içindir.

[19] Hadîsin birer rivayeti Beşte bir Kitabı, "Beşte birin Rasûlullah'm nevbet nev-bet meydana gelen âmme harcamaları için olduğuna delîl bâbı"nda ve "Alî'nin fadlı bâbı"nda geçmişti.

İbn Teymiyye şöyle demiştir: Her kim uyku uyuyacağı sırada hadîste bildirilen zikre devam ederse, ona meşakkat ve yorgunluk arız olmaz. Çünkü Fâtıma çok çalışmaktan meydana gelen yorgunluğundan şikâyet etmişti de, Rasûlullah ona bu yolda zikre devam etmesini tavsiye etmişti.

[20] Bunun bir rivayeti Kur'ân'm Faziletleri Kitâbı'nda geçmişti.

[21] Bunu Müslim de Dualar Kitâbı'nda getirmiştir.

[22] Nuzûl Hadîsi diye meşhur olan ve müteşâbih bulunan bu hadîsin bir rivayeti, Teheccüd Namazı bâbı'nda geçmiş, inşaallah Tevhîd Kitâbı'nda da gelecektir. Bu hadîs yirmi kadar sahâbîden Altı Kitâb'da ve diğer Sahth, Sünen, Müsned ve Mu'cem kitâblarında rivayet edilmiştir...

Nuzûl, İntikaal, i'Îâm, kavi, ikbâl, teveccüh, bir hükmün çıkması ma'nâlarına kullanılır... Burada Allah'ın geceleyin namaz kılıp duâ edenlere rahmetle, dileklerini vermekle ve mağfiret etmek suretiyle teveccüh etmesidir, denilebilir...

[23] Bu iki lafızla gelen duâ, cevâmi'u'l-kelim olan sözlerdendir. Bu iki kelime birçok ma'nâya geliyor: "Hubus", şeytânların erkekleri, "Habâis" de dişileridir, demişlerdir. Keza "Habâis", mutlak olarak şeytânlar, ma'siyetler, kötü fuller, düşük hasletler; "Hubus" da küfür, fucûr, isyan ve mutlak şerr ma'nâlarına gelir.

Bunun bir rivayeti Abdest Alma Kitâbı'nda geçmişti.

[24] Bunun bir rivayeti, yakında "İstiğfarın efdali bâbı"nda da geçmişti.

[25] Bunların birer rivayeti yakında da geçmişti.

[26] Namaz Kitâbı'nda verilen açıklamaya göre, teşehhüdden sonra ve selâmdan ev vel demektir. Başlık da "Fî's-salât = Namazda" demekle vakıa namazın hangi rüknünde bu duanın okunacağı kat'î olarak bilinemezse de duanın yeri namazın sonunda, teşehhüdden sonra ve selâmdan evvel olmak lâzım geleceği aklî karinelere mâada bâzı haberler ile de sabit oluyor. Nitekim İbn Mes'ûd'dan gelen teşehhüd hadîsinin sonunda "Sonra di/ediği duayı seçer" Duyurulmuştur. "Günâhları ancak Sen mağfiret edersin " demek, mağfireti çekmek olduğu gibi, ilâhî vahdâniyyeti de ikrardır. "Mağfiretten "in nekre olması, mağfiretin büyüklüğüne, künhünü idrâk mümkün olmayacak kadar azametini delâlet ettiği gibi, "Min indifce" de mağfiretin azametini daha ziyâde artırır. Zîrâ Allah Taâlâ tarafından olan şey, vasfın ihata edemeyeceği büyük birşey olmak lâzım gelir... Kul böyle söylemekle "Yâ

Rabb, amelimle ehliyet kazanmamış olduğum hâlde kendiliğinden bana mağfiret bağışla" demiş gibi olur. Taleb, niyaz ve rahmetle ikmâl ediliyor. Ve duâ, Allah'ın Gafûriyet ve Rahîmiyet'ine iltica ile sona erdirmiyor. Bu duanın da cevâmi'u'l-kelimden olduğuna şübhe yoktur. Zîrâ abd, büyük ve çok zulüm sahibi olmak gibi taksirinin kemâlini i'tirâf etmekle beraber, mağfiret ve rahmetten ibaret olan in'âmm gayesini de talep ediyor. Mağfiret, cehennem ateşinden uzak bırakılmak; Rahmet de cennete girdirilerek Kerîm Rabb'e nazardan nasîbli kılınmaktır. Ne sâadet, ne büyük zafer! (Bizleri de bunlardan kıl yâ Rabb!) -Ahmed Naîm, Tecrîd Ter., II, 716-.

[27] Şârih el-Kirmânî, başlığa uygun olması için bu, namaz içindeki duadır, demiş ise de, bu, namaz içindeki duayı da, namaz dışındaki duayı da şâmil olan umûmî bir teblîğdir (Aynî).

[28] Sahabe, tâbi'ler devirlerinde "Namazın hutbesi" ve "Namazın tahtyyesi" ad-lanyle anılan bu teşehhüdün meali şöyledir: "Tahıyyât Allah'a râcî ve O'na mahsûstur. Salavât, Allah İçindir. Tayyibât da O'na mahsûstur. Ey Nebî! Selâm, Allah'ın rahmeti ve bereketleri senin üzerine olsun! Bize ve Allah'ın sâlih kullarına da selâm olsun! Şehâdet ederim ki, Allah'tan başka hakk ma'bûd yoktur. Yine şehâdet ederim ki, Muhammed O'nun kulu ve rasûlüdür".

Tahıyyât, "Tahıyye"nin cem'idir. Tahıyye: Selâm, feekaa, azamet, afattan, noksanlıktan selâmet ve Allah'ın müstehakk olduğu ta'zîm nevi'lerini toplayan en câmialı bir ma'nâdır. Salavât: Beş vakit namazlarla diğer namazların hepsidir. Tayyibât: "Kelimâtı tayyibât" takdirinde olup, Allah'a sena olmaya lâayık olan kemâl sıfatlarına delâlet eden lafızlar yâhud Allah'ı zikir yâhud sâlih sözler demektir...

[29] Metinde "Her namazın ardında" lafzıyla ta'rîf edilen bu zikirler farz ve nafil; bütün namazların akabinde olmak gerekirse de, âlimlerin çoğu Müslim'deki Ka'b ibn Ucre(R)'nin merfûan rivayetinde "Birtakım muakkıbat, yânî namaz ardında söylenecek güzel kelimeler vardır ki, onları söyleyen hiçbir zaman zarara uğra t naz: Her farz namazın ardında otuz üç kerre tesbîh, otuz üç kerre tahmîd, otuz dört kerre de tekbîr" buyurulmuş olduğuna bakarak ve mutlak'i mukayyed'e hamlederek, bu zikirlerin yalnız farzdan sonra okunması re'yinde bulunmuşlardır. Bu gün ümmetin ameli hep bunun üzerinedir.

Bu rivayetlerin çoğunda zikirlerin adedi otuzüçer olmakla beraber, bâzılarında hem zikirlerin sayılarında, hem de tertîblerinde farklılıklar vardır. Bunun bâzı rivayetleri Namaz Kitâbı'nın sonlarında geçti.

[30] Buhârî bu hadîsin bâzı rivayetlerini Namaz Kitâbı'nın birkaç yerinde de getirmiştir. Bu mektubu, Kûfe'de Muâviye tarafından emîr bulunduğu sırada, Mu-âviye'nin isteği üzerine yazmıştır, Muâviye ibn Ebî Sufyân'ın da: Ben Rasûlullah(S)'tan işittim; her namazın ardından selâm verdiği zaman: "Allâhumme lâ mania limâ a'teyte..." diye rivayeti olduğu gibi, diğer bir lafızda: "Yâ eyyu 'n-nâsu, inne 'Îlahe lâ muahhıra limâ kaddeme. Velâ mukaddime limâ ahhara. Velâ mu'tiye hmâ menea. Velâ mania limâ a'l tâ. Velâ yenfau za'l-ceddi minhu 'l-ceddu. Ve men yuridi Tîâhu hayren yufakkıhhu fi'd-dîn { = Ey insanlar! Allah'ın ileri götürdüğünü geri bırakacak yok, geri bıraktığını da ileri götürecek yok. Vermediğini verecek yok. Verdiğine mâni' olacak da yok. Baht ve servet sahibinin bahtı ve zenginliği de O'nun lütuf ve ihsanı yerine geçip, fâide veremez. Allah her kimin hayrını İsterse onu dînde ilim ve fıkıh sahibi yapar)" demiş ve sonra: Ben bunu Rasûlullah(S)'tan bu ağaçların, yânî bu minberin üstünde iken işittim, diyerek hadîsi merfûan rivayet ederdi. Bu rivayetlerden, Mu-âviye'nin bu hadîsi ve zikri esasen bildiği anlaşılıyor. Böyle iken Mugîre İbn Şu'be'ye mektûb yazıp sormasındaki maksadı, bildiklerini kuvvetlendirip te'-kîd etmek ve şâhidlendirmektir.

Namazdan sonra bu zikri okumak müstehâb olduğu gibi, okunması müstehâb olan diğer zikirler de vardır. Bunların bâzı rivayetleri Namaz Kitâbı'nda, ilgili bâblarda geçmişti.

[31] Müfessirler buradaki "Salât "tan muradın, duâ olduğunda ittifak ettiler. Bunun ma'nâsı: Sen onlara duâ et ve İstiğfar eyle. Çünkü senin duan onlar için bir tesbît ve sükûnettir, demektir (Aynî).

[32] Bunu Müslim'in ve Ebû Davud'un Talha ibn Abdîllah'tan; o da Ümmü'd-Derdâ'dan rivayet ettikleri şu hadîs te'yîd ediyor: "Kardeşi için onun yokluğunda gönülden duâ eden her müslime melek muhakkak 'Onun benzeri hayır sana da olsun' der".

[33] Bu Mağâzî'de, Evtâs gazvesi bâbı'nda geçen uzun hadîsten bir parçadır.

[34] Bu hadîsin bâzı rivayetleri Mağâzî'de, Hayber gazvesi'nde; Mezâlim'de ve Ze-bâih'te geçmişti.

Âmir ibnu'l-Ekva', bu hadîsin râvîsi Seleme İbnu'l-Ekva'nın amcasıdır. O, güzel sesli bir şâir ve yiğit bir mücâhid idi. Arabistan'da kaafiledeki develer güzel sesli kimselerin tegannî ile okuduğu şiirlerin vezinlerine göre hızlı veya yavaş sevk edilirdi. Sahâbîler arasında Rasûlullah'ın rahmet ve mağfîret duası yap tığı kimselerin ekseriya o harbde şehîd oldukları tecrübe ile biliniyordu. Onun için Umer: "Âmir'le bizi faydalandırıydın!" temennisinde bulunmuştur.

[35] Bunun bâzı rivayetleri Zekât ve Mağâzî'de de geçmişti.

[36] Bunun bâzı rivayetleri Cihâd'da ve Mağâzî'de de geçmişti. Cerîr ibn Abdillah, Ahmes kabîlesindendi. Bu kabile halkı iyi at binerlerdi. Bu hadîsin Cihâd'daki rivayetinde Cerîr'in onlardan yüzelli kişilik bir süvârî birliğinin kumandanı olarak bu put evini yıkmaya gönderildiği bildirilmiştir.

[37] Bunu Müslim de Fadâil'de getirdi. Enes ibn Mâlik: "Malım çoktur, evlâdım, evlâdımın evlâdı da çoktur. Bugün yüz kadar çocuğumu sayarlar" diye yeminle te'kîd ederek bu duâ bereketiyle nail olduğu ilâhî ni'metleri söylemiştir.

[38] Bunun birer rivayeti Kur'ân'ın Faziletleri'nde geçti. Müslim, Salâtu'l-Musâfirîn..., Kur'ârTm Faziletleri bâbı'nda getirmiştir: Müslim Ter., II, 433.

[39] Bunun bir rivayeti Edeb Kitabı, "Ezaya sabr bâbı"nda geçmişti.

[40] Bu hadîs, duâ ve derslerde zoraki olarak ve huşû'u bozacak, seilmeyen seci'ler yapmaya özenmenin doğru olmadığını, gerek derslerde, gerek dualarda insanları usandıracak lüzumsuz uzatmalar ve tekrarlar yapmanın dîn eğitim ve Öğretiminde yeri olmadığını isbât etmektedir. Rasûlullah'ın dualarında bazen seci'ye benzer düzgün kısa metinler vardır. Bunlar elbette külfetsiz ve sâde dualardır...

[41] Yâni Allah'a karşı şartlı, ta'lîkli değil, kesin ve ısrarlı olarak: Yâ

Allah beni mağfiret et! Yâ Allah bana merhamet eyle! diye duâ etmelidir.

[42] Hadîsin hedefi: Kul duâ ettiği zaman kabulü gecikirse, acele edip de: "Ben duâ ettim, fakat kabul olunmadı" demesin, duadan kesilmesin, duâ ve niyazına ısrarla devam etsin, ma'nâsınadır. Şu âyet gereğince de dualar geç olsa bile bir gün kabul edilir: "Kullarım sana beni sorunca (haber ver ki) işte ben muhakkak yakınımıdır. Bana duâ edince ben o duâ edenin da 'vetine icabet ederim. O hâlde onlar benim da 'vetime (tâatle) icabet ve bana (mân etsinler. Tâ ki doğru yola ulaşmış olalar" (el-Bakara: 186).

[43] Ebû Musa'nın bu hadîsi, amcası Ebû Âmir'in öldürülmesi kıssasında olup Hu-neyn gazvesi bâbi'nda senedli olarak ulaştırılmıştır.

İbn Umer'in hadîsi de Hâlid ibn Velîd'in Peygamber tarafından Mekke fethinden sonra Benû Cezîme kabilesi üzerine gönderilmesi ve Hâlid'in onlardan bâzı kimseleri öldürmesi kıssasında geçmektedir.

Enes'ten gelen hadîs ise Yağmur Duası bölümünde geçen hadîsten bir parçadır. Bu rivayetler ve diğerleri duâ sırasında elleri kaldırmanın meşru' olduğunun delilleridir. .

[44] Peygamber her iki duayı da minber üzerinde cemâate yönelip hutbe esnasında yaptığı için, elbette kıbleden başka tarafa yönelik olarak bulunmakta idi. Başlığa delîlliği bu bakımdandır.

[45] Bu hadîslerin birer rivayeti Yağmur İsteme Duâst bölümünde de geçmişti. Orada yine Abdullah ibn Zeyd'den gelen bir diğer hadîste "Peygamber arkasını insanlara dönüp duâ etmek üzere kıbleye yöneldi. Sonra ridâsını çevirdi. Sonra iki rek'at namaz kıldırıp kıraatlerini de açıktan okudu" demiş olduğuna göre, ridâyı çevirme, duaya başlayacağı sırada olmuştur.

[46] Enes ibn Mâlik, hicret senesinde henüz on yaşında idi. Annesi Ümmü Suleym tarafından Peygamber'e hizmet etmek üzere teslim edilmişti. Böylece on yıl Pey-gamber'e hizmet edip O'nun öğre im ve eğitimini en feyizli bir şekilde elde etmiştir. Peygamber'in bu dualarına mazhar olmuş ve bu sebeble uzun ömür ve çok evlâd ve çok mal ni'metlerine nail olmuştur. 2180 hadîs rivayet etmiş, 103 sene kadar yaşamış, 90 veya 93 hicret yılında Basra'da vefat etmiştir. Basra'dan

birbuçuk fersah uzaklıkta bulunan köşkünde husûsî makbereye gömülmüştür. Basra'da en son vefat eden sahâbîdir. Bundan önceki cildlerde de kendisinden birçok vesilelerle söz edilip tanıtılmıştı.

Müslim, Sahâbîlerin Faziletleri Kitabı, Enes ibn Mâlik'in faziletlerinden bir bâbda bu hadîsin birkaç rivayetini getirmiştir: Müslim Ter., VII, 404-406.

[47] el-Müstemlî nüshasında "Vuheyb" şeklindedir. Ebû Zerr el-Herevî: Doğru olan "Vehb" dir ki, o da Vehb ibn Cerîr ibn Hâzım'dir, dedi. Müslim de bunu Duâu'l-Kerb bâbı'nda getirmiştir.

[48] Cehdu belâ: Belânın meşakkati, çetinliği, zorluğu demektir. İnsanın ne çekmeğe tahammülü, ne de def etmeye kudreti yetmeyen şiddetli meşakkate denir.

Derku şakaa: İnsanı ölüme kadar götüren zorluk ve güçlük erişmesidir. Suu kadâ: Kazanın kötülüğüdür. Kaza, ezelde kullî işler hakkında Allah'ın mücmel surette hükmüdür. Kader de işlerin cüz'iyâtı hakkında lâyezelde mufassal bir surette hükmüdür. Kaza ve Kader bu suretle Allah'ın hükmü olduğundan, hepsi iyidir, hepsi güzeldir. Kötü ve çirkin olan kazanın ilgilendiği işlerdir ki, kişinin nefesine, malına, ailesine ve bi'l-umûm başlangıç ve meâddaki işlerine taallûk eden şeylerdir. Allah'a istiâze edilip sığınılan, bunların çirkinleridir.

Düşmanların şemateti: Düşmanların sevinciyle hâsıl olan hüzn ve kederdir ki, vicdanda meydana gelen teessürlerin en şiddetli olanlarmdandır.

[49] Yâni Rasûlullah'ın bu duası, sıhhatli zamanında bize söylemekte olduğu "Peygamberlerin ruhu cennetteki yeri kendisine gösterilip de muhayyer bırakılmadıkça alınmaz" diye haber verdiği tercihin, kendisinde tecellîsidir.

[50] er-ReJîku'l-A 'lâ hakkında Hattâbî: Rasûlullah'ın ruhu yüce makamlara yükselirken, kendisine yoldaşlık eden meleklerdir, demiştir ki, bu, lügat ma'nâsına uygundur.

Şârih Kirmanı ise: er-Refîku'l-A'lâ'yı en-Nisâ: 69. âyetinde isimleri

sayılan peygamberler, siddîklar, şehîdler ve iyi insanlarla tefsîr etmiştir.

[51] Bunların birer rivayeti Tıbb Kitâbı'nda da geçmişti. Bunlar hastalık gibi her-hangibir belâ ve musîbetin şiddeti sebebiyle ölüm temenni etmeyi nehye delâlet etmektedir. Hadîsin son fıkrasındaki "Temenni etmek zorunda kalırsa... şöyle desin" emri de vucûbîbir emir değil, izin ve muhayyer kılmaya delâlet eden bir emirdir.

Ben nâçiz Mehmed Sofuoğlu kulu da Allah'tan, tâati yolunda ömrümü uzatmasını, bana muafiyet elbiseleri giydirmesini, sonunda fitnesiz, mihnetsiz olarak güzelliğin güzelliği içinde islâm ve sünnet üzere ruhumu almasını, yitiğimi bana geri vermesini, benim için dînimi, dünyâmı ve âhiretimi islâh edip iyileştirmesini isterim! Hamd Allah'a, salâtu selâm Muhammed Rasûlullah'a!

[52] Ebû Musa'nın bu hadîsinin bir rivayeti Akîka Kitâbı'nda geçti.

[53] Bu Sâib ibn Yezîd hadîsinin bir rivayeti Vudû' Kitâbı'nda geçmişti.

[54] Şerîket Kitabı, "Taamda ortaklık bâbı"ndaki hadîs daha tafsîllidir: Abdullah ibn Hişâm (R) Peygamber'e erişmişti. Annesi Zeyneb bintu Humeyd onu (Mekke fethinde) Rasûlullah'a götürdü de:

— Yâ Rasûlallah, oğlumla İslâm bey'atı yap! dedi. Rasûlullah:

— "O küçüktür" buyurdu ve başını sıvazladı da ona bereketle duâ eyledi...

[55] Rasûlullah'ın bu fiili, âdeti olduğu üzere tebrik ve sahabe çocuklarıyla lütuf, rahmet ve şereflendirme olarak oynamasının delilidir. Bunun bir rivayeti İlim'-de ve diğer yerlerde geçmişti.

[56] Bunun da bir rivayeti Vudû'da geçmişti.

[57] Bunun başlığa uygunluğu "Rasûlullah eliyle dokunup meshetti" sözünden alınır. Bu sözü Buhârî'nin Fetih gazvesinde muallak olarak Yûnus'tan; o da ez-Zuhrî'den "Fetih yılında Rasûlullah onun yüzünü eliyle dokunup meshetti" laf-zıyla rivayet ettiği hadîs tefsîr etmiştir... (Aynî)

[58] Ka'b ibn Ucre'nin: "Yâ Rasûlallah, bizler Sen'in üzerine nasıl Selâm okuyacağımızı bildik" sözünden maksadı, namaz oturduğunda okunmak üzere öğrettiği Tahıyyât duâsındaki "es-Selâmualeykeeyyuhe'n-Nebıyyu ve rahmetuHlâhi ve berekâtuhû" selâmıdır. Sorup öğrenmek istediği Salât ise, el-Ahzâb: 56. âyetinde emredilen salât'tir ki, bunu Tahıyyât'tan sonra namaz içinde ve her vesîle ile namaz dışında okumamız emredilmiştir. Âlu Muhammed ve Âlu İbrâhîm, Muhammed Ümmeti ve İbrâhîm Ümmeti ma'nâsınadır, denilmiştir. Bu salâtm bir rivayeti Namaz Kitâbı'nda ve Tefsîr'de de geçmiş ve bâzı açıklamalar verilmişti.

[59] Allah, Kur'ân-ı Kerîm'de Peygamber'ine salât ve selâm okuma hakkında şu emri verdi: "Şübhesiz ki, Allah ve melekleri o Peygamberce çok salât ederler. Ey îmân edenler, siz de ona salât edin, tam bir teslimiyetle de selâm verin" (el-Ahzâb: 56).

Salât, lugatçilerin çoğuna göre duâ, tebrik, temcîd ve ta'zîm ma'nâlarıdır. Allah'ın ve Peygamber'inin müslümânlar hakkındaki salâtı, onları tezkiye ve ilâhî rahmete mazhar buyurmaktır. Meleklerin salâtı, duâ ve istiğfardır. İnsanları de öyledir. Namaza "Salât" denmesi, aslının duâ olmasındandır (el-Müfredât). Allah'tan salât ve rahmet, meleklerden istiğfar, mü'minlerden hayır duadır (Seyyid Şerif).

"Allâhumme salli alâ Muhammedin" demek, "Yâ Allah, Muhammed'in zikrini yükselt, da'vetini gâlib ve şerîatini dâim kılmak suretiyle, O'nu dünyâda da, âhirette de tekrîm, ta'zîm buyur. O'nu ümmeti hakkında şefaathî kıl. Ecrini, derecesini kat kat artır" demektir (Ramazân Efendi, Şerhu Akaaid).

Allah Taâlâ bütün halkına, Peygamber üzerine salât etmelerini ve teslimiyetle selâm getirmelerini farz kılmış ve bu farzın ifâsını muayyen bir vakte has-retmemiştir. Binâenaleyh kişinin O'na salât ve selâmı çok yapması ve bunu terketmemesi vâcibdir (Kaadı Ebû Bekr ibn Bukeyr).

Peygamber'e getirilecek salavâtların muhtelif şekilleri, metinleri ve bunların dayandıkları senedleri vardır. Bunların en kısa ve câmiâli olanları Buhârî ve Müslim'in Sahîh'leri ile diğer Sünen kitâblarındaki salât metinleridir.

[60] Hadîsler ve âyet, başbktaki soruya olumlu birer cevâb teşkil etmektedirler. Çünkü "Onlara salât et" demek, "Onlara duâ et, onlara istiğfar et!" demektir. Netîce olarak, Peygamber'den başka kimseler üzerine de salât etmek caizdir...

[61] Peygamber'in başlıktaki bu sözünü Müslim, el-Birr ve's-Sıla ve'l-Âdâb Kitabı'nın 25. babında senedli olarak getirmiştir.

[62] Bu hadîsin-Müslim'deki rivayeti daha geniştir:

Ebû Hureyre(R)'den: Peygamber (S) şöyle dedi: "Yâ Allah! Ben Sen 'in katında, beni kendisinden asla geri çevirmeyeceğin bir ahd ediniyorum: Ben de ancak bir beşerim. (Her insan gibi benim de hoş vaktim ve öfkeli zamanım olur.) Binâenaleyh ben mü'minlerden herhangi bir kişiye eziyet etmiş, azarlamış, la'-net etmiş, deynekle vurmuş olursam, Sen benim bu fiillerimi o mü 'min için namaz, zekât ve kıyamet günü kendisini Sana yakınlaştıracak olan bir yakınlık vesilesi kıl!"

Müslim'in aynı babında bu hadîsin birkaç rivayeti ve başka sahâbîlerden de gelen rivayetleri vardır. Müslim Ter., VIII, 64-71 "2600-2604."

Bu hadîsler Peygamber'in ümmeti ve bütün insanlık hakkındaki şefkat ve merhametini, Kur'ân'ın tebliğ ve ta'lîm ettiği en yüksek ahlâkının bir kısım örneğini ifâde etmektedirler.

[63] Buhârî, bunun bâzı rivayetlerini İlim'de, Namâz'da, Fiten'de; Müslim de, Fa-dâil'de getirdi.

[64] Bunun bir rivayeti Cihâd, "(Hizmet ettirmek için) çocuk ile gazveye giden kimse bâbi"nda geçmişti.

[65] Bu Ümmü Hâlid, Habeşistan'da doğmuştu, Medine'ye küçük bir kız çocuğu iken gelmiş, Peygamber ona bâzı Hâbeşçe kelimeler söyleyerek, üzerindeki elbisenin güzelliğini belirtmişti... Peygamber'den işittiği bu hadîste kabîr azabının isbâtı vardır. Peygamber bu sığınmayı, ümmetini Öğretmek için yapıyordu

[66] Bu hadîsin bir rivayeti Güneş Tutulması Kitâbı'nda da geçmişti. Bundan anla siliyor ki, kabir azabını eski peygamberler de ümmetlerine

haber vermişlerdir. Yahûdî koca-kanlann mü'minlerin annesi Âişe'den evvel bunu öğrenip haber vermeleri ya Tevrat'ın yâhud geçmiş peygamberlerin kitâblarının bugün elde bulunmayan kadîm nüshalarında mevcûd olduğuna delâlet eder. Eldeki Tevrat nüshalarında değil kabir azabı âhîret bahsi de mevcûd değildir.

Kur'ân'da da buna delâlet eden yerler vardır.

IbnHibbân'mSü/îf/i'indeTâhâ: 124. âyetindeki "Maişeten danken", Peygamber tarafından kabir azabı ile tefsîr edilmiştir. Tirmizî'de Alî (R): Biz kabir azabı hakkında şübhe edip duruyorduk. Nihayet "el-Hâkûmu't-tekâsür hattâ zurtumu'l-makaabir"Sûresi ininceye kadar bu şübhemiz gitmedi, demiştir. Keza Katâde ile Rabî' ibn Enes de et-Tevbe: 101'deki "Biz onları iki kerre azâb edeceğiz" âyetinin tefsirinde, iki kerre azabın biri dünyâda olacağını, diğerrinin de kabir azabı olduğunu söylemişlerdir.

[67] Fitne, aslında ibtilâ ve imtihan demektir ki, Türkçe'si sınamak'tır. Sonraları hoşâ giden birşeyi beğenip aldanmağa, dalâle, günâha, küfre, katle ve diğerr ma'-nâlara kullanılmıştır.

Mesîh, Meryem oğlu îsâ'ya da, DeccâFe de sıfat olur. Lâkin ikincisi dâima "Deccâl" kaydıyle birincisinden ayrılır. Deccâl'e "Mesîh" denilmesi, kendisinden hayır silindiği yâhud gözlerinden biri silik olup tek gözlü olduğu, yâhud Yeryü-zü'ne çıktığında az zaman içinde Yeryüzü'nü dolaşığı içindir. Mesîh ibn Meryem'in isminin İştikaakı hakkında çeşitli görüşler söylenmiş ise de, kelimenin İbrânîce "Meşthâ"dan alınmış olduğuna dâir olan vecih, hepsinden daha kuvvetli görünüyor.

Deccâl, "Karıştırmak" ma'nâsından alınmış olarak, hakk'ı bâtıl gibi gösterir hîleci, yalancı ve yakhzlayıcı ma'nâlarına gelir. Zamanın âhirinde ulûhiyet da'vâsma kalkışacak habisin ismidir ki, bunun çıkışı birçok hadîslerle beraber buradaki istiâze ile de sabit oluyor.

Hayât fitnessi, insana hayâtı müddetinde arız olan belâlardır ki, dünyâya aldanmak, şehvetlere uymak, cehaletler ardından gitmek... gibi şeylerdir.

Ölüm fitnessi, ölüm sırasındaki fitnelerdir.

Bunun bir rivayeti Namaz Kitabı, "Namazın sıfatı bâbi"nda geçmişti.

[68] Bu duâmn tercümesi yakında verilmişti.

[69] ErzelVI-umuri" ta'bîri şu âyetlerde geçiyor:

"Sizi Allah yarattı. Sizi yine O öldürecek. İçinizden kimi bildikten sonra birşey bilmesin diye- en aşağı Ömre kadar geri götürülür. Allah hakkıyla bilen, kemâliyle kaadir olandır" (en-Nahl: 70);

"...Kiminiz öldürüyor, kiminiz de bilgiden sonra artık hiçbirşey bilmemek üzere ömrünün en fena devresine doğru gerisin geri itiliyor..." (el-Hacc: 5).

[70] Hadîsteki "Ben keremden de Sana sığınırım" fıkrası, başlıktaki "Erzeli'l-umuri — ömrün en kötüsü" ta'bîrinin tefsîri olduğu ve uygunluğun da bu bakımdan olduğu meydandadır.

el-Herem: Pek ihtiyar olup, dermansızlık ve akıl noksanlığı hususunda bir çocuk gibi olmak ma'nâsmadır.

[71] Bu hadîsin daha geniş bir rivayeti Hacc Kitâbi'nın sonunda, "Medine'nin fazî-letleri" bölümünde geçmişti. Âişe oradaki rivayette: Medine'ye hicret edip geldiğimizde Medîne, Allah'ın en vebalı, en hastalıklı bir diyân idi. Medîne'nin Bathân sahrâsındaki vâdîden acı, pis bir su çıkardı, demiştir. Bu duadan sonra ve gerekli temizlik tedbirleriyle Medîne'nin suyu, havası iyileşmiştir.

[72] Ballığa uygunluğu, Rasûlullah'in: "Yâ Allah, sahâbîlerimin hicretlerini tamamla, onları topukları üzerinde geri döndürme!" duasından almak mümkün olur.Çünkü bunda Sa'd'ın afiyetine ve hicret yurduna dönmesine duâ ve işaret vardır. Bu-hârî bunun aslını birçok yerde getirmiştir. Buna çok yakın lafız ile Cenazeler ve Vasiyetler'de geçmişti (Aynî).

[73] Bu bâbdaki dualara benzer metinler yakında geçmiş ve tercümeleri de orada verilmiş olduğundan, tekrar yazılmalarına ihtiyâç görülmedi.

[74] Buhârî ayrı yollardan en küçük lafız farkıyla de olsa, sabit olan bu

duâ metinlerini böylece arka arkaya ayrı başlıklar altında sıralamıştır. Bunlara benzer metinlerin tercümelere yakında geçtiği için tekrar yazılmadı.

[75] Enes hakîkaten doksan yaşından fazla uzun bir ömür sürmüş, malı ve çocukları, torunları pek çok olmuştur! (Mehmet Zihnî, el-Hakaa'ık, s. 171-174, İslâm Ansiklopedisi, IV, 273-274).

[76] Buhârî bunun bir rivayetini Gece Namazı, 'Tatavvu' namazı ikişer ikişerdir hakkında gelen haberler bâbı"nda getirmişti. Orada da bildirildiği gibi, bu İstihare hadîsini on kadar sahâbî rivayet etmiştir. Metinlerde öne geçirme, arkaya bırakma, ziyâde ve noksan gibi küçük farklılıklar vardır. Yalnız Enes ibn Mâlîk'ten gelen rivayet: "İstihare eden kimse zarar görmez, istişare eden pişman olmaz, iktisâde yapan kimse ihtiyâç görmez" mealinde olup İstihareye teşvîki ihtiva etmektedir.

İstihare, istif âl babından olup birşeyin hayırlısını istemek ma'nâsınadır.

İbnu Ebî Cemre, ruhî meyilleri şöyle sıralamıştır: Üç evvelkiler: Himme, lemme, hatire'dir. Bunlar beşer hayâlinde esiveren gelip geçici ruhî temayüllerdir. Bunlarda sebat ve istikrar bulunmadığından, kendilerine şer'î bir hüküm sabit olmuyor. Üç sonrakiler: Niyet, irâde, azîmet'tu. Bunlarda şuurun fiil ve terkten bir tarafa kat'î surette temayülü ve sahibinin o şeye tamâmiyle yönelmesi ve temekkünü bulunur. Bu nevi ruhî hâller hayır ve şerr ölçüsü olabildiklerinden sahibi sevâblı yâhud ikaablı olur... Şuur, bu ikinci derecedeki şiddetli cereyanını almadan, henüz birinci gruptaki rûh hâllerinde istihare etmektir...

İstiharenin vicdan üzerine te'sîri vardır: İnsan bir İşin hayır ve şerrini, yarar ve zararını kestiremediği, fiil ve terkinde hayrette kaldığı, şaşıracağı bir sırada İstihare, en emîn bir mercî' ve en sağlam bir dayanaktır. İslâm'da falcılık, gayb bilicilik yok, istihare ile işin hayırlısını Allah'tan isteme yolu vardır!

[77] Bu, Mağâzî'de "Evtâs gazvesi bâbı"nda geçen uzun hadîsin bir parçasıdır. Ebû Mûsâ, o seferde amcası Ebû Âmir'in yaralanıp şehîd olurken Peygamber'e kendisine duâ etmesini vasiyet ettiğini haber verdiği zaman, abdest alıp ardından o şehîd için böyle duâ etmişti.

[78] Bunun birer rivayeti Cihâd'da, "Tekbîr'de sesi çok yükseltmenin mekruh ol ması bâbı"nda ve "Hayber gazvesi"nde geçmişti. Hadîs, bu zikrin hazîne gibi yüksek bir kıymette olduğunu İsbât etmektedir.

[79] Buhârî'nin işaret ettiği ve Cihâd'da geçen hadîs şudur: Câbir ibn Abdillâh el-Ensârî (R): Biz seferde yüksek bir yere çıktıkça tekbîr getirir (Allâhu Ekber der), yüksekte bir vâdîye indikçe de tesbîh eder {Subhânâllah der) idik, demiştir.

[80] Buhârî'nin işaret ettiği bu Enes hadîsi de Cihâd'da Usfân Seferi'nden dönüşü ve yolda Safiyye bintu Huyeyy'i bineğinin arka tarafına bindirmesini, devejin sürçüp ikisinin de düştüklerini... anlattığı hadîstir. O hadîsin sonunda da "Âyi-bûne, tâibûne, âbidûne li-Rabbînâ hâmidûne" zikri vardır.

[81] Bu hadîslerden öğrendiğimiz şudur: Dâima Allah'a güvenip dayanan Peygamber, harb gibi yüksek irâdelere dayanan seferlerde o bağlılığını Arz'ın değişiklikleri vesilesiyle izhâr ederek, sahâbîlerine göstermiş ve onlann irâdelerini zaman zaman kuvvetlendirip yükseltmiştir.

[82] Bu Câbir hadîsi de Buyû'da, Nafakalar'da ve başka yerlerde çok geçti. Bu 1 dîsler, evlenen çiftlere söylenecek vecîz ve câmiah duâ ve tebrik ta'bîrini öğretilmektedir.

[83] Yâni şeytân o çocuğa dîni ve bedeni hususlarında zarar ulaştırılmaz. Bundan niurâd, şeytânın vesvesesini aslından def etmek değildir. Bunun bir rivayeti Nikâh Kitâbı'nda geçmişti.

[84] Bu duâ, baştaki "Allâhumme" lafzı hâriç, el-Bakara: 201. âyetteki duadır. Peygamber bazen âyetin başına bu lafzı ekleyip, duâ olarak böyle okumuştur. Bunu eklemeden sırf âyetteki lafızla duâ ettiği de çoktur. Hasene, güzellik ma'nâsma olup, insanın üzerinde tecellî eden sevinmeyi gerektirecek ni'met demektir. In-sanın bütün hâllerinde görülmesi arzu edilen dünyevî ve uhrevî her iyiliği ve ni'-meti şâmil bir sözdür. Âlimler, âhiret güzelliğini cennetle; dünyâ güzelliğini de ilim, ibâdet, sıhhat, mal, evlâd, iyi eş diye tefsîr etmişlerdir. Bunların hepsi birer hasene, birer güzelliştir. Bu kısa olmakla beraber dünyâ ve âhiret hususlarında istenebilecek her iyilik ve güzelliği içine alan çok câmialı bir düâ olduğu için, Peygamber en çok bununla duâ etmiş ve mü'minlere örnek olmuştur.

[85] Bunun çok küçük lafız farkıyla bir rivayeti yakında da geçmişti

[86] Hadîsin başlığa uygunluğu bu "Duâ etti, yine duâ etti" ziyâdesinden alınır. Hadîsin bu ziyâdeyi ihtiva eden rivayetleri Bed'u'l-Halk, "İblîs'İN sıfatı bâbı"nda ve Tıbb'da geçmişti.

[87] İbn Mes'ûd'un bu hadîsleri, Abdest Alma Kitabı'nın sonunda ve Namaz Kitâ-bı'nda geçti. İbn Umer'in hadîsi de Namâz'da, "Kunût bâbı"nda, "Uhud gaz-vesi"nde ve Âlu İmrân: 128. âyeti tefsirinde geçmişti.

[88] Peygamber'in bu duası akabinde şiddetli bir fırtına çıkmış, bir gece içinde düşman ordularının herşeylerini alt-üst etmiş, gönüllerini bir ümîdsizlik kaplamış ve neticede perîşân bir hâlde Mekke yolunu tutarak çekilip gitmişlerdir:

Bunun da birer rivayeti Cihâd'da ve Mağâzî'de geçmişti.

[89] Bunun birer rivayeti Yağmur Duâsi'nda ve en-Nisâ Sûresi tefsirinde geçmişti.

[90] Hadîsin birkaç rivayeti Namaz ve Vitr'de geçti.

Bu vak'a Uhud'dan dört ay sonra, dördüncü hicret senesinin safer ayında meydana gelmişti. Peygamber Necdîler tarafından verilen bir ahd ve mîsâk üzerine, "Kurrâ" denilen yetmiş kadar yetişmiş, bilgili sahâbîyi muallim olarak Mun-zir ibn Âmir el-Hazrecî'nin maiyyetinde Necd'e göndermişti. İşte bu kadar çok sayıda yetişmiş kimsenin bir pusuya düşürülerek o kabileler tarafından öldürülmeleri, Peygamber'i çok derinden üzmüş ve bu felâketi yapanlara bir ay böyle beddua etmiştir.

[91] Hadîsin bir rivayeti Edeb Kitabı, "Herşeyde yumuşaklık bâbı"nda geçmişti.

[92] Hadîsin birer rivayeti Mağâzî'de, "Hendek gazvesi bâbı"nda ve Tefsîr'de el-Bakara: 238. âyetin tefsirinde geçmişti.

Çünkü müşriklerin o gün hücumlarından dolayı namazları korku namazı

suretiyle olsun vaktinde kılamamışlar, tâ güneşin batmasından sonra kılmışlardı.

İşte bu hadîsler, müşriklere, dîn düşmanlarına, dîne ve müslümânlara zarar vermelerinden dolayı aleyhlerine duâ yapıldığının delilleridir.

[93] et-Tufeyl İbn Amr ed-Devsî, Mekke'de müslümân olup kabîlesi halkını İslâm'a çağırmaya me'mûr edilmişti. Hayber'in fethi sırasında bâzı arkadaşlarıyla Peyamber'i ziyarete gelip, kavminin islâm'ı kabul etmemesinden şikâyet arz etmişti.

Bunun bir rivayeti Cihâd'da geçmişti.

[94] Peygamber(S)'in bütün ma'siyetlerden ve günâhlardan pâk ve uzak olduğu hâlde, yukarıdaki dualarda günâhlarından söz ederek mağfiret niyaz etmesi, ubudiyet izhârında kemâl göstermek ve ümmete Rabb'lerine karşı ne yolda züll ve iftikaar arzeyeceklerini öğretmek içindir.

[95] Tercümesini yapmakta olduğumuz Buhârî nüshasında bu 61. ve 62. bâb başlıkları ve hadîsleri böyledir. Aynî'nin nüshasında ise 61.'deki başlık önce olup altına 93'rakam Ebû Hureyre hadîsi yazılmış, sonra 62.'deki başlık ve altına da Âişe hadîsi yazılmıştır. Kastallânî nüshası da Aynî'ninki gibidir. Bunları daha uygundur. denileceği gibi, bunu söylemekteki sünnetlik, yalnız Fâtîha'daki duaya mahsûs da değildir.

"Âmîn", "İcabet et, kabul et" ma'nâsına bir fiil ismidir. 'V?mm"deme-ye de "Te'mîn" denilir.. Bu, Kur'ân'm nazmından cüz' değildir. Bunun için Mushaf'a yazılmaz... {Hakk Dîni, I, 145).

[96] Hadîsin bir rivayeti Bed'u'l-Halk Kitabı, "İblîs'in ve askerlerinin sıfatı bâbı"n-da da geçmişti.

Müslim, Zikir ve Duâ... Kitabı, "Tehlîl, tesbîh ve duanın fazileti babı", 28- "2691" rakamıyla getirmiştir: Müslim Ter., VIII, 180.

[97] Bu hadîs, bundan önceki 96 rakamlı hadîsin aynıdır. Her ikisi de "Lâ ilahe H-le'llâhu vahdehû lâ şerike lehu, lehu'l-mulku ve lehu'l-hamdu vehuvealâ kuttî şey'in kadir" duasını her gün okumanın yüksek faziletini bildirmektedir. Fark şudur: 95 rakamlı hadîs Ebû Hureyre'den, 97 rakamlı

hadîs ise Ebû Eyyûb ile Abdullah ibn Mes'ûd'dandır. İkinci fark da Ebû Hureyre rivayetinde günde yüz kerre, Ebû Eyyûb ile ibn Mes'ûd rivayetlerinde günde on defa okunmasıdır. Bir de Ebû Hureyre hadîsinde va'd edilen şeyler daha çoktur.

Bu hadîs üç büyük sahâbîden rivayet olunduğu için, gayet kuvvetlidir. Sa-hâbî râvîler i'tibâriyle kuvvetli olduğu gibi, müellif Buhârî'ye gelinceye kadar tabiî ve etbâu't-tâbiî tabakalarındaki râvîleri yönüyle daha zengindir. Buhârî'nin bu hadîsteki rivayet zincirlerine bakılınca -muhadramlardan, tabiî ve etbâu't-tâbiî ricalinden, Buhârî'nin müteaddid şeyhlerinden - o kadar çok ve yüksek râvîler görülüyor ki, Peygamber'imizin hadîsini nakletmekte seleflerimizin gösterdikleri yüksek ihtimama hayret etmemek kaabil değildir. Gerek hadîsteki Tev-hîd duasının, gerek va'd edilen mükâfatın Peygamber'imizin mübarek lisânından tebliğ olduğu gibi naklolunduğunda riyâzî bir kesinlikle kanâat hâsıl oluyor. Bu rivayetler ve kanâatler karşısında biz Muhammed Ümmeti'ne düşen vazife, bu hacmi küçük, fakat fazileti çok büyük duayı, hiç olmazsa "Lâ ilahe ille'llâh (= Yoktur tapacak Çalap'tır ancak)" tevhîd kelimesine devam etmektir (Tev-hîd'in bu tercümesi Cevdet Paşa'nımdır).

[98] Hadîste afv, mutlak zikrolunup, sınırı çizilmemiştir. Bunun sınırını diğer nass-lann delaletiyle öğreniyoruz: "Eğer yasak edildiğiniz büyük günâhlardan kaçınmazsınız, sizin (öbür) kabahatlerinizi örteriz ve sizi şerefli bir mevki'e sokarız" {en-Nisâ: 31} âyeti gereğince, büyük günâhlardan sakınılması şartıyla küçüklerinin, istiğfar etmeksizin bile affolunacağı müjdelenmiş oluyor. Ancak bütün sarıhlerin ehemmiyetle kaydettikleri üzere, bu afv, Allah hakkına âid olan günâhların af fidir. Kul hakkı ise yalnız halâllaşmakla düşer. Öyleyse çok kolay olup büyük bir müjdeyi ihtiva eden bu duaya devam etmelidir.

[99] Metindeki iki kelime, iki kelâm, yânî iki cümle demektir. Nitekim "Şehâdet Kelimesi" ta'bîri de böyledir. Hakîkaten bu iki cümle âlim-câhil, büyük-küçük her müslümân için İfâdesi kolay, Allah'ı noksan sıfatlardan tenzihi ve kemâl sıfatlarıyla övgünün en güzeli olduğu için Rahmân'a sevgili, mîzânda da ağır gelecek vecîz bir duadır.

Buhârî'de geçtiği yerler:

a. Kitâbu'd-Daavât, 65. bâbda 98. hadîs.

b. Kitâbu'l-Eymân ve'n-Nuzûr, 19. bâbda 56. hadîs.

c. Kitâbu't-Tevhîd, 59. bâbda 187. son hadîs.

[100] Allah'ı zikretmek, dînen rağbet ve teşvîk olunmuş zikir ve duaları dille söylemek, "Bâkıyetu's-sâtihât"(d-Kehî: 46; Meryem: 76), Havkale, Hasbele, Besmele, İstiğfar, Kur'ân okumak, hattâ daha efdali hadîsle, ilim müzakeresiyle, âlimlerin ilmî münâzaraiyanyle olur... Bu hadîste zikreden mü'min diriye, gafil de ölüye benzetilmiştir. Zikreden mü'min Yaratan'ına karşı O'nu anarak bir varlık ve canlılık göstermiş bulunuyor. Allah'ı anmaktan gafil olan duygusuz kimse ise, ölü gibidir.

[101] Bu hadîsi Ahraed ibn Hanbel ile Müslim de Peygamber'e ulaştırılmış olarak rivayet etmişlerdir: Müslim, Zikr, Duâ..., "Zikr meclislerinin fadlı babı", 25-"2689"; Müslim Ter., VIII, 177-178.

Âlimler: Bunlar mahlûkların beraberinde tertîb edilmiş bulunan Hafaza ve diğer meleklerden gayrı ve zâid olan birtakım meleklerdir. Bu seyyar meleklerin başka hiçbir vazifeleri yoktur. Bunların maksûdu, sâdece ilim ve zikir halkalarıdır, dediler (Nevevî).

"Meclîs"ten maksad, ilim ve zikir meclislerinden bir meclistir ki, orada Allah'ın kelâmı, Rasûlü'nün sünneti, sâlih selefin haberleri, zâhid, noksanlıklardan ve adîliklerden uzak olan imamların sözleri zikrolunur. Bu gibi meclisler bu gün yok oldu da, onların yerine yalanın ve şeytânın mizmârlarının meclisleri konuldu (Taberî).

Biz bu hadîsin tercümesini pek az tasarrufla merhum Kâmil Mîrâs'ın tercümesinden naklettik. Metinde "O dedi ki" ma'nâsında bir hayli "Kaale"ler vardı. Merhum tercümeyi ağırlaştırmamak için bunların bir kısmını bırakmıştır. Biz de bunları yazmadık (M. Sofuoğlu).

[102] "Tahavvül ve kuvvet ancak Allah iledir". Âlimler dediler ki: Bunun sebebi, bu kelime istislâm ve Yüce Allah'ı tevfiiz etme kelimesidir. O'na itaati ve O'ndan başka Sâni' olmadığını, O'nun emrini reddecek bulunmadığını, kulun ise O'-nun emrinden hiçbirşeye mâlik olmadığını ikrar ve i'tirâf etmedir. "Kenz" in buradaki ma'nâsı ise, cennete biriktirilmiş olan sevâbdır...

Lügat âlimleri derler ki: Havi, hareket ve çâredir, yânî hiçbir hareket, isti-tâat ve çâre yoktur, ancak Allah'ın meşîeti ile vardır. Keza denildi ki: Bunun ma'nâsı, şerri def etmeye hiçbir hareket, hayrı elde etmeye de hiçbir kuvvet yoktur, ancak Allah iledir... Bunların hepsi birbirine yakın ma'nâlardır (Neve-vî)- Müslim Ter., VIII, 190-194.

Bu nâçiz Sofuoğlu da bunu "Tahavvül (yânî bir hâlden bir hâle hareket edip geçme) ve buna gerekli enerji ve kuvvet, ancak Allah iledir" şeklinde ifâde etmek ister!

[103] Bu hadîste "Doksandokuz" sayısı bir de "Yüzden bir eksik" diye te'yîd edilmiştir. Kâtibin kaleminin yanılma ve şübhe ile başka rakamlar yazmasının önüne böylece geçilmiş ve sayı tam te'mînâta alınmıştır.

Beyhakî'nin Kitâbu'l-Esmâ ve's-Sıfât'ında bu hadîsin sonunda, Yüce Allah'ın haber verilen bu "Doksandokuz ismi" sıralanmıştır.

Bu hadîs, Allah'ın isimlerinin bunlardan ibaret olduğunu ifâde etmez. Bu ancak, bunlardan doksandokuzunu ezberleyip sayanın cennete gireceğini haber vermektedir. Yüce Allah'ın zâtı bir, güzel isimleri çoktur. Kur'ân ve hadîslerde zikrolunanlar, buradakilerden ibaret değildir. Burada İlâhî isimlerin hepsi değil, belleniş sayılması ve bu kadarının cennete girmeye vesîle olması hikmetinden ötürü doksandokuz tanesi zikredilmiştir.

Bu hadîs ve isimler hakkında: Müslim Ter., VIII, 164-165; Hakk Dîni, VI, 4879-4880; Tecrtd Ter., VII, 219-224.

[104] Bu hadîsin iki rivayeti İlim Kitâbı'nda da geçmişti.